

Manta Kasurinen

PERUSKOULUSTA TOISEN ASTEEN KOULUTUKSEEN

Pertunmaan 9.-luokkalaisten valmiudet lähteä
opiskelemaan toiselle paikkakunnalle

Opinnäytetyö

Humanistisen alan ammattikorkeakoulu

Yhteisöpedagogikoulutus

2023

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Yhteisöpedagogi (AMK)
Tekijä	Manta Kasurinen
Työn nimi	Peruskoulusta toisen asteen koulutukseen. Pertunmaan 9.-luokkalaisten valmiudet lähteä opiskelemaan toiselle paikkakunnalle
Toimeksiantaja	Pertunmaan kunta
Vuosi	2023
Sivut	45 sivua, liitteitä 1 sivu
Työn ohjaaja	Sirpa Räikkönen

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten Pertunmaan kunnan 9.-luokkalaisten kokevat omat valmiutensa lähteä opiskelemaan peruskoulun jälkeen toisen asteen koulutukseen toiselle paikkakunnalle. Toisena tavoitteena oli selvittää, miten Pertunmaan yhtenäiskoulu tukee nuorten valmiuksia peruskoulun ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheessa nuorten näkökulmasta. Samalla opinnäytetyö pyrkii avaamaan sitä, mitä tukitoimia nuoret olisivat toivoneet omalta peruskoulultansa ja miten peruskoulu voisi tukea heitä paremmin tässä prosessissa. Opinnäytetyön lähtökohtana oli se, miten kaupungistuminen ja palveluiden heikko saatavuus syrjäseutunuorten kannalta vaikuttaa nuorten koulutusvalintoihin ja jatko-opintovalmiuksiin, ja miten pienen kunnan peruskoulu ottaa tämän huomioon opetuksessaan.

Opinnäytetyössä hyödynnettiin kvalitatiivista, eli laadullista tutkimusmenetelmää. Aineisto kerättiin yksilohaastatteluilla käyttäen apuna teemahaastattelu-runkoa. Aineiston analyysimenetelmänä käytettiin sisällönanalyysiä, jossa hyödynnettiin myös teemoittelua. Haastatteluista selvisi, että jokainen haastateltava kokee olevansa valmis siirtymään toisen asteen koulutukseen toiselle paikkakunnalle. Haastatteluista selvisi myös, että nuoret odottavat itsenäistymistä ja uusia sosiaalisia suhteita, mutta ovat samalla huolissaan omasta jaksamisestaan ja yksinäisyydestään. Suurimmaksi tukiverkostoksi vastauksista nousi esiin nuorten oma vanhemmat.

Haastateltavien vastausten perusteella peruskoulun antamasta tuesta suurin osa on oppilaanohjaajan vastuulla. Nykyiseen oppilaanohjaajaan haastateltavat ovat tyytyväisiä verrattuna edeltävään oppilaanohjaajaan, ja haastateltavat pitävätkin oppilaanohjaajan roolia merkittävänä toisen asteen koulutukseen siirtymisessä. Oppilaanohjauksessa on hyödynnetty yksilöllistä oppilaanohjausta sekä kertomalla erilaisista koulutusvalinnoista ja lisäämällä toisen asteen koulutukseen valmistelevia tehtäviä. Suurin osa haastateltavista toivoisi, että peruskoulussa käytäisiin enemmän läpi asioita, jotka tukisivat nuorten valmiuksia, kuten esimerkiksi yksin asumista ja raha-asioita. Opinnäytetyön tulokset osoittavat, että nuorten valmiudet ovat hyvinkin yksilöllisiä. Esimerkiksi osa nuorista kokee olevansa valmiita muuttamaan yksin, kun taas toiset ei sitä vielä ole.

Asiasanat: nuoruus, siirtymävaihe, syrjäseudut, oppivelvollisuus, toisen asteen koulutus

Degree title	Bachelor of Humanities
Author	Manta Kasurinen
Thesis title	From elementary school to secondary education. The readiness of Pertunmaa's ninth graders to continue their studies in another municipality
Commissioned by	Municipality of Pertunmaa
Time	2023
Pages	45 pages, 1 page of appendices
Supervisor	Sirpa Räikkönen

ABSTRACT

The objectives of this thesis were to examine the capabilities of Pertunmaa's ninth graders to continue their studies after elementary school in another municipality, as well as how their elementary school supports these capabilities from the perspective of the ninth graders. The main research areas focused on how ready they are to move on to secondary education, to face the coming life changes, how their school supported them and what kind of support they would have liked in this transition.

This thesis used a qualitative method, and the material was collected through semi-structured interviews. There were six interviewees, and each of them was studying in the ninth grade in Pertunmaa. The answers of the interviews were analysed with data-based content analysis and utilizing theming. The themes that emerged from the interviews were ninth graders' readiness to make educational choices, live independently, and receive enough support from their elementary school mentors.

Everyone interviewed felt that they were ready to move on to secondary education. The unifying factors in the interviews were the concern about loneliness and how to cope in everyday life. The interviewees also expected new social relationships and independence. The school's support was mainly the responsibility of the study counsellor only and most of the interviewees were satisfied with their current study counsellor. More information was requested from the school, for example, support about living alone and financial matters.

This thesis provided important information about the readiness of ninth graders to start secondary education and the even better support they could receive from their elementary school. As a result Pertunmaa's school can develop its own activities in the direction that serves middle school students better to move to secondary education. This information can also help Pertunmaa's other operators who work with middle school children to support them better.

Keywords: youth, transitional phase, backwoods, compulsory education, secondary education

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	TEOREETTINEN VIITEKEHYS.....	7
2.1	Maaseudun nuoret.....	7
2.2	Nivelvaihe.....	9
2.2.1	Oppivelvollisuus.....	9
2.2.2	Peruskoulusta toiselle asteelle.....	10
2.2.3	Nuoren itsenäistyminen.....	11
2.3	Aiemmat tutkimukset.....	13
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	15
3.1	Tutkimuksen kohde ja kohdejoukko.....	15
3.2	Tutkimuskysymykset.....	15
3.3	Tutkimusote ja aineistonkeruumenetelmä.....	16
3.4	Aineistonkeruuprosessi.....	17
3.5	Aineiston analyysimenetelmä.....	18
4	TULOKSET.....	20
4.1	Nuorten valmiudet koulutusvalinnan tekemiseen.....	20
4.2	Nuorten valmiudet muuttaa toiselle paikkakunnalle.....	22
4.3	Nuorten valmiudet aloittaa toisen asteen koulutus.....	24
4.4	Peruskoulu valmiuksien tukijana.....	27
5	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	29
5.1	Tiivistys tutkimustuloksista.....	29
5.2	Johtopäätökset.....	31
5.3	Pohdinta.....	33
5.4	Tutkimuksen luotettavuuden arviointi.....	38
5.5	Jatkotutkimusehdotukset ja kehittämisideat.....	40
	LÄHTEET.....	42

LIITTEET

Liite 1. Haastattelurunko

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, millaiset ovat Pertunmaan kunnan 9.-luokkalaisten valmiudet siirtyä toisen asteen koulutukseen toiselle paikkakunnalle. Pertunmaalla ei ole toisen asteen koulutusta järjestäviä oppilaitoksia, vaan peruskoulun jälkeisiä opintoja on jatkettava jollakin toisella paikkakunnalla. Tämä tarkoittaa usein sitä, että peruskoulun jälkeen oppivelvolliset joko muuttavat pois vanhempiansa luota uudelle opiskelupaikkakunnalle tai käyvät koulua pidemmän matkan päästä. Nykyisen oppivelvollisuuslain (30.12.2020/1214, 2. §) tuomien uudistusten myötä toisen asteen koulutus ei ole enää vapaaehtoista, vaan nuorten on pakko jatkaa opiskelemista peruskoulun jälkeen aina valmistumiseen tai täysi-ikäisyyteen asti. Nuorten valmiuksista ollaan kiinnostuneita ja varsinkin heidän omista kokemuksistaan siitä, ovatko he valmiita siirtymään toisen asteen opintoihin ja valmiita kohtaamaan sen myötä tulevia elämänmuutoksia.

Tässä opinnäytetyössä selvitetään myös se, miten peruskoulu tukee nuorten valmiuksia lähteä opiskelemaan toiselle paikkakunnalle peruskoulun jälkeen. Tarkoituksena on selvittää, millaisia tukitoimia koulu tarjoaa nuorten omasta mielestä. Nuorten kokemuksissa ollaan kiinnostuneita siitä, saavatko he omasta mielestään tarpeeksi ja tarpeeksi laadukasta tukea peruskoululta toisen asteen koulutukseen siirtymiseen, ja millä tavoin nuoret toivoisivat koulun tukevan heitä tässä prosessissa. Opinnäytetyön kohdejoukkona ovat Pertunmaan yhtenäiskoulun 9.-luokkalaiset, ja opinnäytetyön tilaajana on Pertunmaan kunta.

Opinnäytetyö on luonteeltaan laadullinen. Tutkimuksen avulla halutaan tarjota koululle tietoja nuorten valmiuksista ja siitä, miten koulu voisi tukea nuoria peruskoulun ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheessa. Tavoitteena on antaa välineitä koulun toiminnan kehittämiseksi, ja samalla tarjota näitä välineitä myös Pertunmaan kunnan muille toimijoille, jotka voisivat olla mukana tukemassa nuorten siirtymistä peruskoulusta toisen asteen koulutukseen. Opinnäytetyön aineiston keräämisessä käytetään yksilöhaastatteluina toteutettuja teemahaastatteluja, ja aineisto koostuu kuudesta haastattelusta. Keskeisimpiä

käsitteitä tässä opinnäytetyössä on maaseutunuoruus ja nivelvaihe. Nivelvaihe käsitteenä tarkoittaa tässä opinnäytetyössä oppivelvollisuutta, peruskoulusta toiselle asteelle siirtymistä sekä itsenäistymistä.

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

2.1 Maaseudun nuoret

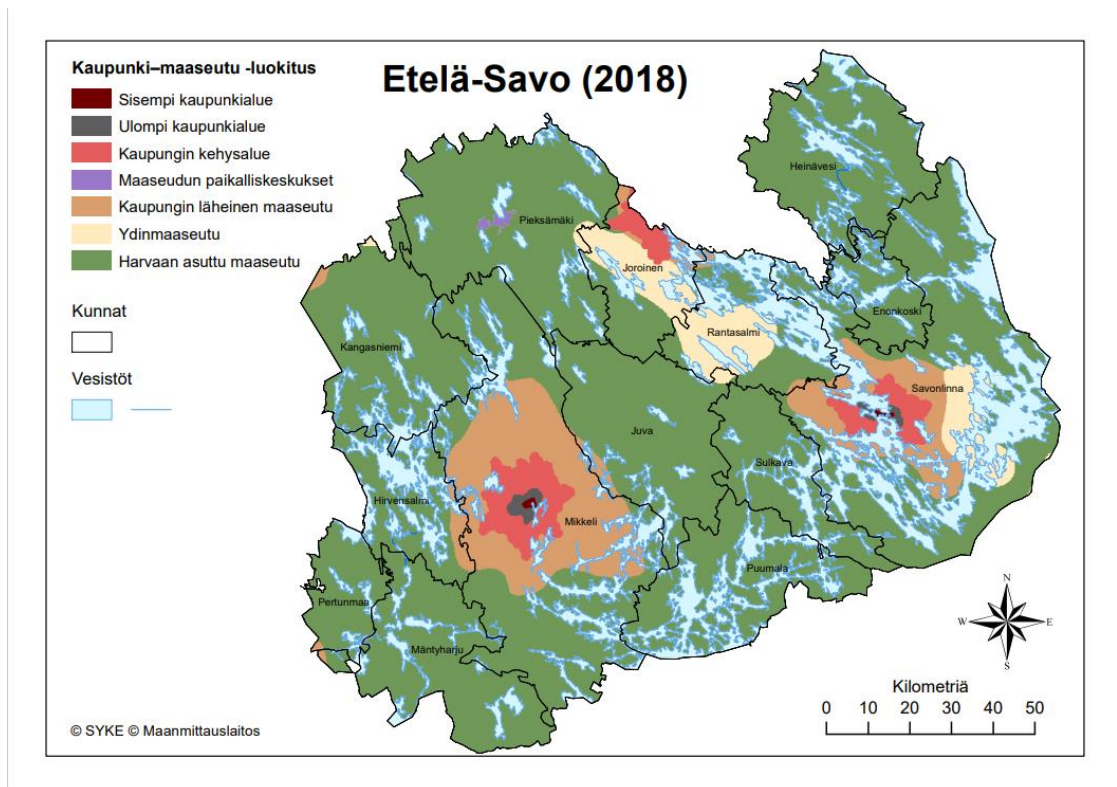
Etelä-Savon maakunnassa noin 7000 nuorta asuu alueilla, jotka ovat taajamien ulkopuolella ja jotka eivät sijaitse minkäänlaisen keskuksen välittömässä läheisyydessä. Monella nuorella on 20–50 kilometriä matkaa lähimpään kuntakeskukseen, kirkonkylään ja taajamaan. Näiltä alueilta koulutusmahdollisuudet sekä palvelut ovat harventuneet kaupungistumisen ja keskittämisen takia. Esimerkiksi Itä-Suomessa monella alueella ammatillisen koulutuksen maantieteellinen saavutettavuus on huomattavasti huonompi kuin Suomessa keskimäärin. (Tuuva-Hongisto 2018, 24–25.) Matkat ovat pitkät koulutusmahdollisuuksien lisäksi palveluihin, ja harrastustoimintaan osallistumisen mahdollisuudet ovat vähäiset. Syrjäkylissä asuvien nuorten elämä on hyvinkin perhekeskeistä; perhe muodostaa keskeisen resurssin sille, mitkä mahdollisuudet ovat nuoren ulottuvilla osallistua esimerkiksi harrastuksiin. (Tuuva-Hongisto ym. 2016, 10.)

Suomalaisessa yhteiskunnassa keskeisin nuoruutta kehystävä instituutio on koulu. Koulutuksessa onnistuminen on tärkeä hyvän elämän mittari ja ennustaja koulutukseen uskovassa yhteiskunnassa. Kun katsellaan koulunkäyntiä, koulutusvalintoja ja koulutuksiin hakeutumista syrjäkylistä käsin, edellyttävät ne monenlaisia käytännöllisten ongelmien ratkomista perheen ja lähiverkoston tuella. Syrjäseudun nuorilta puuttuvat koulutusmahdollisuudet sekä välimatkat ovat yläkouluihin ja toiseen asteen oppilaitoksiin pitkiä. Koulunkäyntiin ja koulumatkoihin kuluu suuri osa syrjäseutunuorten arkisesta ajasta, ja ammatilliseen koulutukseen lähtevät nuoret joutuvat lähes aina muuttamaan pois kotoaan opiskelupaikkakunnilleen. (Tuuva-Hongisto ym. 2016, 99.)

Nuorten opintoihin hakeutumista ohjaa maaseutumaisissa kunnissa kiinnittymisen tekijöiden lisäksi koulutuksen saatavuus tai saavutettavuus. Opintojen jatkamisen saatavuuteen tulee nuorilla olla usein käytössään riittäviä taloudel-

lisiä ja sosiaalisia resursseja, ja koulutuspalveluiden etäännyttämisestä ja keskittymistä suurempiin taajamiin pidetäänkin nuorten arkielämässä suurimpana syrjäisyydellä asumisen eriarvoistumiseen johtavana ja alueelle kiinnittymistä heikentävänä tekijänä. (Penttinen 2018, 144.)

Ympäristöhallituksen (2013) mukaan maaseutualueet voidaan rajata erilaisiin luokkiin: maaseudun paikalliskeskukset, kaupungin läheinen maaseutu, ydinmaaseutu ja harvaan asuttu maaseutu. Pertunmaa kuuluu harvaanasuttuun maaseutuun (kuva 1), jonka ominaispiirteitä ovat muun muassa alueen asutusrakenteen hajanaisuus ja isojen keskuksien kaukaisuus. Tähän luokkaan kuuluvat ne maaseutualueet, jotka eivät täytä kaupungin läheisen maaseudun tai ydinmaaseudun kriteereitä.

Kuva 1. Etelä-Savon kaupunki-maaseutu-luokitus vuonna 2018

Tässä tutkielmassa Pertunmaan nuoria kutsutaan maaseutunuoriksi Ympäristöhallituksen luokituksen lisäksi myös opinnäytetyön työelämäkumppanin toiveesta. Pertunmaan kunta kuuluu Itä-Suomen lääniin ja Etelä-Savon maakuntaan. Pertunmaalla on kaksi päätaajamaa: Kirkonkylä ja Kuortti, joista Kirkonkylä toimii kunnan hallinnollisena keskuksena. Pertunmaan väkiluku on ollut 10. marraskuuta vuonna 2022 yhteensä 1599 henkeä. (Pertunmaan kunta

s.a.) Pertunmaan kunnan lähimpiä lukioita ovat Mäntyharjun lukio (30 km), Itä-Hämeen opisto Hartolassa (33 km) ja Joutsan lukio (35 km). Lähimpiä ammattikouluja ovat Koulutuskeskus Salpaus Heinolassa (44 km), Etelä-Savon ammattiopisto Esedu Mikkelissä (57 km) ja Koulutuskeskus Salpaus Lahdessa (79 km). (Google Maps: ammattikoulu & lukio 2023.)

2.2 Nivelvaihe

2.2.1 Oppivelvollisuus

Nykyinen, laajennettu oppivelvollisuuslaki tuli voimaan 1. elokuuta vuonna 2022 (Oppivelvollisuuslaki 25. §). Isoin muutos aikaisempaan oppivelvollisuuslakiin nykyisessä on oppivelvollisuuden laajentuminen; oppivelvollisuus päättyy, kun nuori täyttää 18 vuotta tai suorittaa sitä ennen toisen asteen tutkinnon. Toisen asteen koulutus on myös oppivelvollisille maksutonta sen kalenterivuoden loppuun asti, kun oppivelvollinen täyttää 20 vuotta. Maksuton koulutus tarkoittaa sitä, että opetuksen ja ruokailun lisäksi maksuttomia ovat nyt myös oppikirjat, yli seitsemän kilometriä pitkät koulumatkat sekä opetuksessa tarvittavat työvälineet ja loppukokeet. (Valtioneuvosto 2020; Opetus ja kulttuuriministeriö 2021.) Nykyisen oppivelvollisuuden tavoitteena on turvata kaikille tarpeellinen perusosaaminen ja sivistys elämässä ja yhteiskunnassa, edistää yhdenvertaisia mahdollisuuksia kehittää itseään omien kykyjensä ja tarpeidensa mukaisesti, nostaa koulutus- ja osaamistasoa, kaventaa oppimiseroja sekä lisätä koulutuksellista yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja lasten ja nuorten hyvinvointia sekä parantaa työllisyysastetta (Oppivelvollisuuslaki 1. §; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021).

Ennen nykyistä oppivelvollisuuslakia, toisen asteen koulutukseen ei ollut pakko hakeutua peruskoulun jälkeen. Nykyisen oppivelvollisuuslain mukaan oppivelvollisen on suoritettava perusopetuksen jälkeen joko lukiokoulutus tai ammatillinen perustutkinto tai ammattitutkinto (Oppivelvollisuuslaki 2. §). Oppivelvollisen tulee hakeutua ennen peruskoulun viimeisen vuosiluokan päättymistä toisen asteen koulutukseen, nivelvaiheen koulutukseen tai muuhun oppivelvollisuuden piiriin kuuluvaan koulutukseen. Mikäli nuori ei pääse haluaansa koulutukseen, on hän silti hakemiskelvollinen siihen saakka, kunnes hän saa koulutuspaikan. (Oppivelvollisuuslaki 10. §; Valtioneuvosto 2020.)

Tämä säädös koski ensimmäisen kerran perusopetuksensa keväällä 2021 päättäviä nuoria eli pääosin vuonna 2005 syntyneitä (Valtioneuvosto 2020).

Perusopetuksen järjestäjällä on velvollisuus tehostettuun oppilaanohjaukseen perusopetuksen 8. ja 9. vuosiluokalla. Tämän tehostetun oppilaanohjauksen painopisteenä on jatko-opintovalmiudet. Perusopetuksen päättymisen jälkeen vastuu oppivelvollisuuden suorittamisen ohjauksesta, tuesta ja valvonnasta on perusopetuksen järjestäjällä siihen asti, kunnes oppivelvollisen opinnot alkavat perusopetuksen jälkeisessä koulutuksessa. Tällöin vastuu opiskelijan ohjauksesta, tuesta ja valvonnasta siirtyy lukiokoulutuksen tai ammatillisen koulun järjestäjälle. Mikäli nuori jää ilman opiskelupaikkaa, perusopetuksen järjestäjä on velvollinen ilmoittamaan siitä oppilaan asuinkunnalle, jonka tehtävänä on ottaa koppi nuoresta. Kunnan tulee selvittää nuoren kokonaistilannetta ja tuen tarvetta yhdessä nuoren ja tämän huoltajan tai muun laillisen edustajan kanssa. (Valtioneuvosto 2020.)

2.2.2 Peruskoulusta toiselle asteelle

Perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaihe on kahden koulutusasteen välinen vaihe, jossa nuoret tekevät tärkeitä päätöksiä liittyen koulutukseen ja ammattiuraan. Nivelvaihetta tulisi tarkastella pidempänä siirtymävaiheena ja kokonaisuutena, jossa nuori alkaa vähitellen pienin askelin selkiyttää omaa suuntautumistaan ja pyrkimyksiään. Tähän kokonaisuuteen kuuluu myös eri nuorten kanssa toimijoiden vastuut, nuoren oma osallisuus ja vaikuttaminen opintojen edistämiseen, kiinnittyminen opintoihin ja yhteisöön sekä elämönhallintataidot. Jos tätä siirtymävaihetta pystytään tarkastelemaan pidempänä siirtymävaiheena ja kokonaisuutena, onnistuneen siirtymän mahdollisuudet ovat todennäköisemmät. (Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005, 10–11; Kallislahti & Mahon 2022, 12.)

Peruskoulun viimeisen luokan oppilaat ovat hyvin tärkeän valinnan edessä haikiessaan paikkaa jatko-opiskeluihin. Koulutuksen kautta nuori alkaa löytämään omaa paikkaansa yhteiskunnassa, kiinnittyy työelämään ja sosiaalistuu johonkin ammattiryhmään. Samoihin aikoihin, kun nuoren täytyy tehdä isoja ja tärkeitä päätöksiä koulutukseen liittyen, on nuori murrosiän myllerryksen keskellä etsimässä itseään ja omaa paikkaansa aikuisten maailmassa. Monelle

nuorelle koulutusvalinnan tekeminen on ensimmäinen suuri päätös, jonka hän elämässään tekee. (Kivelä & Ahola 2007, 7.)

Peruskoulusta siirtyminen toisen asteen koulutukseen on kriittinen siirtymävaihe, sillä toisen asteen nivelvaihe tuo nuorten elämään mahdollisesti suuria muutoksia. Nuori lähtee opiskelemaan uuteen ja erilaiseen oppimisympäristöön, ja joutuu ottamaan opinnoista ja niiden suorittamisesta enemmän vastuuta kuin aiemmin. Nuori tapaa myös uusia vertaisiaan, kohtaa uusia aikuisia kouluympäristössä sekä lähestyy täysi-ikäisyyttä. (Kallislahti & Mahon 2022, 12.)

Tukea tarvitsevan nuoren nivelvaihe -oppaassa (2022, 2–4) mainitaan, että tulevaisuuden haasteita ja ongelmia, jotka liittyvät tähän nivelvaiheeseen, voidaan ehkäistä avoimella, onnistuneella ja pitkällä nivelvaihetyöskentelyllä. Nuorille annettava tuki nivelvaihetyöskentelyn aikana auttaa nuorta hyödyntämään muitakin ohjauspalveluita tarpeen mukaan. Yläkoulun aikana on keskeistä tukea nuorta oppimaan erilaisia taitoja, kuten elämönhallintataitoja, oppimisen taitoja, viestintä- sekä yhteisöllisyystaitoja ja tulevaisuuden kasvattamistaitoja. (Tukea tarvitsevan nuoren nivelvaihe -opas 2022, 2–4.)

2.2.3 Nuoren itsenäistyminen

Nuoruutta voidaan määritellä monen eri teorian kautta, joista tunnettuja ovat esimerkiksi Bühlerin (1933) teoria itsensä toteuttamisesta, Eriksonin (1962) psykososiaalisen kehityksen teoria ja Havighurstin (1972) sosialisatioteoria (Pulkinen ym. 1996, 17; Nurmi 1995, 258, 262). Havighurst (1948, 1972) oli ensimmäinen tutkija, joka kuvasi eri ikäkausiin liittyviä normatiivisia tekijöitä eli niin sanottuja ikään liittyviä kehitystehtäviä. Hänen mukaansa yksi nuoruuden keskeisimmistä kehitystehtävistä on emotionaalisen itsenäisyyden saavuttaminen vanhemmista ja muista aikuisista. Erikson (1959) on taas kuvannut nuoruuden kehitystä termillä identiteetin kehittyminen; tapahtumasarja, jossa yhteiskunnan haasteet ja vaatimukset pakottavat nuoret tiettyihin valintoihin ja päätöksiin, jotka koskevat hänen tulevaisuuttaan. (Nurmi 1995, 258–262.)

Nuoruuden kehitys koostuu lukuisista roolimutoksista, jotka nuori käy läpi. Yksi tärkeimmistä kehityskuluista on irtautuminen lapsuuden perheestä, jolloin

nuori saa vähitellen enemmän itsenäisyyttä omaan elämäänsä liittyvien päätöksien tekemisessä. Nuoruuden kehittymisessä nuori myös valmentautuu aikuiselämän rooleihin, mikä muodostuu erilaisista koulutukseen, ammattiin, elämäntapaan ja ihmissuhteisiin liittyvistä valinnoista. Nuoruusikä voidaan tiivistettynä kuvata tapahtumien kulkuna, jossa nuori ohjaa omaa kehitystään tietyssä ympäristössä asettamalla tulevaisuutta koskevia tavoitteita, pyrkimällä toteuttamaan ne ja arvioimalla menestystään oman elämänsä hallinnassa. Keskeisempänä ajatuksena on, että nuori muodostaa käsityksen omasta itsestään sen mukaan, miten hän pystyy omaa elämäänsä ohjaamaan ja millaisiin valintoihin nuori sen suhteen päätyy. (Nurmi 1995, 256–272.)

Tärkeiden, nuoren tulevaisuuteen ja kehitykseen vaikuttavien päätöksien takia, nuoruus on ihmisen elämänjaksoista merkityksellisin; nuori joutuu tekemään ratkaisuja, joilla on merkitystä ajatellen hänen kehitystään, ja joilla luodaan perustaa myöhemmälle elämälle. Jokainen nuori kehittyy omaan tahtiinsa ja siksi on vaikeaa määritellä tarkkaan, mistä nuoruus alkaa tai loppuu. Se on kuitenkin aikaa, jolloin lapsuudesta siirrytään aikuisuuteen; nuori suree taakse jäävää lapsuuttaan ja iloitsee tulevaa. Se, kuinka kauan se kestää, on yksilöllistä, ja siihen vaikuttavat kulttuurisidonnaiset ja yhteiskunnalliset odotukset sekä yksilökohtainen psyykinen ja fyysinen kehittyminen. Siihen vaikuttavat muun muassa myös perhetausta, perheen rakenne, nuoren sukupuoli, nuoren suhde vanhempiin, aivojen kehitys, kaverisuhteet, harrastukset ja eettiset ja uskonnolliset arvot. (Kuuskeri 2012, 9; Oinas 2017, 6–9; Sinkkonen 2010, 50–63.)

Usein nuoruus jaetaan kolmeen eri jaksoon: varhaisnuoruuteen, johon kuuluu ikävuodet noin 11–14, keskinuoruuteen, johon kuuluu ikävuodet noin 15–18 ja myöhäisnuoruuteen, johon kuuluu ikävuodet noin 19–25 (Kuuskeri 2012, 9; Oinas 2017, 6–9). Tässä tutkielmassa tutkimuskohteena on ryhmä keskinuoruuteen kuuluvia nuoria. Keskinuoruudessa nuoren oma elämä laajenee kodin vaikutuspiiristä, ja nuoren on tehtävä omia ratkaisujaan ja otettava niistä myös vastuu. Nuori ottaa yleisesti myös enemmän vastuuta elämästään, kodin arvojen merkitys vähenee ja ystäväpiirin merkitys kasvaa. (Kuuskeri 2012, 9.) Tätä voidaan myös kutsua itsenäistymiseksi: nuoren irtaantumista vanhemmista, omaan kotiin muuttamista, omien asioiden hoitamista ja taloudellista vastuuta. Itsenäistyminen antaa nuorelle vapauden lisäksi myös vastuuta.

(Rautio 2021). Sinkkosen (2010, 63) mukaan itsenäistymistä ja irtautumista ei voida ymmärtää, mikäli ei tiedetä, kenestä kaikista nuori itsenäistyy ja mistä kaikista nuori irtautuu. Nuoren psyykkinen itsenäistyminen tapahtuu vähitellen ja hitaasti, kaksi askelta eteen ja yksi taakse -tekniikalla (Sinkkonen 2010, 63; Aalberg & Siimes 2007, 74.).

Itsenäistymistä voidaan tarkastella siis tienä aikuisuuteen, johon kuuluu isojen päätösten tekeminen, kuten esimerkiksi toiseen asteen opiskeluun liittyvät ratkaisut ja pois muuttaminen vanhempien luota. Nuoren matka kohti itsenäistä elämää on pitkä ja jännitteinen; nuorten kulttuuriset paineet pärjätä itsenäisesti ovat kovat, ja arki täyttyy monista riippuvuuksista hyvinvointivaltion ja lähiyhteisön tukeen. Nuorisotutkijat kuvaavatkin nykypäivän nuoria pakkovalinnan sukupolveksi, jossa nuorten pitää tehdä yhä aikaisemmin koko elämänsä kannalta olennaisia valintoja. Yhä useampi nuori tarvitsee erityistä tukea itsenäistymisvaiheessa koulutuksen ohjauksen lisäksi asunnon löytämiseen, kodinhoitoon ja rahankäytön hallintaan kuten myös ihmissuhteisiin, kansalaistaitoihin ja luotettavan tiedon hankintaan globaalissa ympäristössä. (Suurpää 2020, 13.)

Lastensuojelun Keskusliiton selvityksen mukaan jokaisella nuorella on oikeus saada itsenäistymiseen ja kasvuun sellainen määrä tukea, apua ja rinnalla kulkemista, että se mahdollistaa unelmien tavoittelun ja omanlaisen elämänpolun rakentamisen. Kyselyyn vastanneista nuorista moni toivookin, että itsenäistymiseen liittyviä taitoja harjoiteltaisiin koulussa enemmän kuin nykyään. Nuoret toivovat myös, että tukea olisi tarjolla silloinkin, kun ongelmat eivät ole kasvaneet vielä kovin suuriksi. (Custódio 2020, 40.)

2.3 Aiemmat tutkimukset

Maaseutunuorien elämää on tutkittu Suomessa viime aikoina muutamienkin tutkimusten pohjalta. Esimerkiksi Tuuva-Hongisto (2018) on tutkinut kaupungistumisen ja keskittämisen aiheuttamaa eriarvoisuuden kasvua. Tuuva-Hongisto nostaa esiin, että koulutusmahdollisuudet syrjäkylillä ovat aina kaukana, ja syrjäkylissä asuvien nuorien elämää leimaa vahvasti lähtemisen välttämättömyys. Tuuva-Hongisto on tehnyt tutkimusta myös Pöysän ja Armilan (2016) kanssa syrjäkyliden nuorista. Tuuva-Hongisto, Pöysä ja Armila nostavat esiin,

että koulu on nuorille selkeästi tärkein hyvinvointipalvelu, mikä on usein myös ainoa sellainen (Tuuva-Hongisto ym. 2016, 36).

Tuuva-Hongisto, Pöysä ja Armila toteavat myös sen, että ammatillisen koulutuksen saatavuus heikentyy selkeästi sitä mukaan, mitä syrjäisempi paikkakunta on. Tutkimuksessa peruskoulunsa päättävät nuoret miettivät koulutusmahdollisuuksia ja vaihtoehtoja vaihtelevasti, ja yleensä nuoren valintaa helpottaa se, että koulua pystyy käymään peruskoulun jatkona tutussa taajamassa. Usein lukion valitsemisen jatko-opiskelupaikaksi nuoret pitääkin syinä, että lukio on helposti saavutettavissa ja se on tutun ja turvallisen lähellä. Lukioon meneminen ei siis välttämättä tarkoita sitä, että nuori olisi pakkomuuton edessä. Osalle nuorista muuttaminen pois kotoa heti peruskoulun jälkeen suuri kynnyks, eivätkä kaikki siihen ole valmiita vielä silloin. Tässä Tuuva-Hongiston, Pöysän ja Armilan tutkimuksessa nousee esille, että nuoret usein miettivät toisen asteen koulutuksen käymistä oman maakunnan sisällä. (Tuuva-Hongisto ym. 2016, 36–49.)

Myös Nuorisotutkimusseuran on toteuttanut laadullista seurantatutkimusta, jossa on tutkittu nuorten muuttoliikettä peruskoulun ja toisen asteen koulutuksen välisessä nivelvaiheessa. Tässä seurantatutkimuksessa todetaan, että monet nuoret pienemmillä paikkakunnilla joutuvat tekemään päätöksiä kotoa pois muuttamisesta jo 15–16-vuotiaina. 2000-luvulla toisen asteen kouluverkoston harveneminen Suomessa on vaikuttanut erityisesti maaseudulla ja harvaanasutuilla alueilla asuvien nuorten ja heidän perheidensä elämään, sillä yhä useamman nuoren on muutettava asumaan koulutusta tarjoaviin keskuksiin heti peruskoulun jälkeen. Nuorten arkipäivä usein muuttuu paljon tämän elämänvaiheen alkaessa. (Vehkalahti & Armila 2021, 151.)

Myös Penttinen on tutkinut Itä-Suomen nuorten koulutusmahdollisuuksia, palveluiden saatavuutta ja nuorten muuttoalttiutta. Penttinen nostaa esiin näkökulmia erityisesti syrjäseutunuoruuden kannalta. Vaikka Penttinen ei suoranaisesti tutkikaan nuorten valmiuksia siirtyä toisen asteen koulutukseen toiselle paikkakunnalle, nostaa hän niistä esiin tärkeää ja oleellista tietoa syrjäseutunuorten elämästä. Penttinen nostaa esiin esimerkiksi sen, että asuinpaikan sijainti voi jäsentää nuorten arkea koulutuspalveluiden saatavuuden ja sen pe-

rusteella tehtävien koulutusvalintojen takia. Syrjäseudun nuorilla Itä-Suomessa valinta lukion ja ammattikoulun välillä on todettu näyttäytyvän asuinkunnan mukaan eri tavoin riippuen siitä, millaisia koulutuksen lähipalveluita kunnassa on saatavilla tai kuinka etäällä nämä palvelut sijaitsevat. (Penttinen 2018, 141.)

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

3.1 Tutkimuksen kohde ja kohdejoukko

Vilkan (2015, 135) mukaan on tärkeä muistaa, mitä ollaan tutkimassa, kun valitaan haastateltavia. Riippuen tutkimusongelmasta, on mielekästä valita haastateltavat joko tutkittavaa asiaa tai teemaa koskevan asiantuntemuksensa tai kokemuksensa perusteella. Tällöin tärkeä kriteeri on, että haastateltavalla on omakohtainen kokemus tutkittavasta aiheesta.

Tämän tutkielman kohteena on nuorten valmiudet siirtyä toisen asteen koulutukseen toiselle paikkakunnalle ja se, miten peruskoulu tukee näitä valmiuksia. Kohdejoukkona on Pertunmaan kunnan 9.-luokkalaiset, joiden on tarkoituksena hakea toisen asteen koulutukseen kevään 2023 yhteishaussa. Tutkielmaan osallistuneet 9.-luokkalaiset valikoitiin vapaaehtoisuuden mukaan. Kohderyhmän valitseminen ja rajaus tuntuu luontevalta, sillä 9. luokkalaiset nuoret ovat siirtymässä tämän lukuvuoden jälkeen peruskoulusta toiselle asteelle, eikä Pertunmaalla ole mahdollisuutta käydä toisen asteen koulutusta.

3.2 Tutkimuskysymykset

Muodoltaan hyvä tutkimusongelma on yksiselitteinen ja selkeä. Se pitää sisällään kysymyksen, tai kysymysten muodossa kiteytyksen siitä, mitä aiheesta halutaan tietää ja tutkia. Tutkimusongelmilla on tärkeä tehtävä pitää tutkimuskoossa ja estää eksymästä tutkimuksen kannalta epäolennaisille sivupoluille. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Tämän opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat

1. Millaiset ovat nuorten valmiudet siirtyä peruskoulusta toisen asteen koulutukseen toiselle paikkakunnalle?

2. Miten Pertunmaan yhtenäiskoulu tukee nuorten valmiuksia siirtyä peruskoulusta toisen asteen koulutukseen?

Näiden tutkimuskysymysten tarkoituksena on selvittää nuorten valmiuksia siirtyä peruskoulusta toiseen asteen koulutukseen ja miten heidän peruskoulunsa on tukenut kyseisessä prosessissa. Valmiuksien selvittämisessä tutkitaan, miten nuoret itse kokevat olevansa valmiita lähtemään. Peruskoulun antaman tuen lisäksi tarkastellaan sitä, minkälaista tukea nuoret toivoisivat peruskoululta toisen asteen koulutukseen siirtymisessä.

3.3 Tutkimusote ja aineistonkeruumenetelmä

Tässä opinnäytetyössä käytetään kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää tiedonkeruussa. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään kohteen laatua, ominaisuuksia ja merkityksiä kokonaisvaltaisesti (Lähdesmäki ym. 2021). Lähtökohtana laadullisessa tutkimuksessa on todellisen elämän kuvaaminen, johon sisältyy todellisuuden moninaisuuden ajatus (Hirsjärvi ym. 2009, 161). Tässä tutkielmassa tarkastellaan nimenomaan nuorten kokemuksia haastatteleamalla nuoria, jolloin tutkittavien näkökulmat ja ”ääni” ovat keskeisimmässä osassa tutkimusta. Tämä onkin Hirsjärven ym. (2009, 164) mukaan laadullisen tutkimuksen yksi tyypillisistä piirteistä. Laadullinen tutkimus perustuu aina erilaisiin aineistoihin ja niiden analyysiin. Laadullinen tutkimus tarvitsee myös aina jonkinlaisia teoreettisia kiinnekohtia. (Juhila 2021a.)

Kun tutkitaan jonkinlaista ilmiötä, voi sen ottaa haltuun aina vain jostakin rajatusta näkökulmasta. Näkökulma ohjaa koko tutkimusprosessin ajan tutkijan valintoja ja ”katsetta”. Tässä opinnäytetyössä käytetään kokemusnäkökulmaa, jossa pyritään kaikin keinoin olemaan objektivoimatta tutkittavia. Kokemusnäkökulman mukaisessa tutkimuksessa tutkija on kiinnostunut yksilöllisistä kokemuksista ja niiden saamista subjektiivisista merkityksistä. Tästä näkökulmasta tehtävän tutkimuksen tavoitteena ei ole tuottaa objektiivista tietoa eikä antaa selityksiä, vaan ymmärtää tutkittavien kokemuksia. (Jokinen 2021, osio 1 luku 4.) Laadullisen tutkimusmenetelmän erityispiirre onkin se, että tavoitteena ei ole löytää totuutta tutkittavasta aiheesta, vaan näyttää tutkimuksen aikana muodostuneiden tulkintojen avulla esimerkiksi ihmisten toiminnasta jotakin,

joka välittömän havainnon tavoittamattomissa. Ihmisten kuvaamien kokemusten ja käsitysten avulla laaditaan johtolankoja ja vihjeitä, joiden avulla voidaan tehdä tulkintoja. (Vilkkä 2015, 120.)

Aineisto kerätään nuorilta puolistrukturoidun haastattelun eli teemahaastattelun avulla, ja haastattelut suoritetaan yksilöhaastatteluina. Teemahaastattelu lähtee oletuksesta, että kaikkia yksilön kokemuksia, ajatuksia, uskomuksia ja tunteita voidaan tutkia tällä kyseisellä menetelmällä. Teemahaastattelussa tyypillisintä on se, että haastattelun teema-alueet ovat tiedossa jo etukäteen, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys voi puuttua. Teemahaastattelussa tutkija perehtyy ensin tutkimusaihetta koskevaan kirjallisuuteen, valitsee oman näkökulmansa ja tutkimuskysymykset ja päättää sen jälkeen, mitkä teemat ovat tutkimuksen kannalta keskeiset. Ennakkoon asettamat teemat eivät kuitenkaan välttämättä ole samat kuin ne, jotka analysoimalla aineistoa osoittautuvat olennaisiksi aineiston sisällön jäsentämisessä. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 48; Hirsjärvi ym. 2009, 208; Hyvärinen ym. 2021, osio 4 luku 2.)

3.4 Aineistonkeruuprosessi

Kohdejoukosta valikoitui yhteensä kuusi haastateltavaa, kolme tyttöä ja kolme poikaa Pertunmaan yhtenäiskoulun 9. luokkalaisista. Kaikille Pertunmaan yhtenäiskoulun 9.-luokkalaisille lähetettiin tiedote Wilman kautta tutkimuksesta, kuten myös heidän vanhemmilleen. Olin myös aikaisemmin kertonut kyseiselle kohdejoukolle, että tulen tekemään tutkielmaa kyseisestä aiheesta, ja että etsin siihen vapaaehtoisia haastateltavia. Tiedotteen jälkeenkin kyselin vielä nuorilta itseltään heitä nähdessään, haluaisivatko he osallistua kyseiseen tutkielmaan. Näin ollen sain kasaan kuusi haastateltavaa henkilöä, joka oli alun perin tavoitteena. Tavoitteena oli myös saada tasaisesti mies- ja naisukupuolen edustajia, mikä myös onnistui.

Aineistonkeruuprosessi käynnistyi laatimalla teemahaastattelurunko (liite 1). Haastattelurungossa käsitellään neljää eri teemaa, jotka ovat taustatiedot, kouluun hakeminen, valmiudet sekä koulun tuki. Teemojen avulla oli tarkoitus selvittää nuorten tulevat koulutusvalinnat sekä tuleva asumismuoto ja koulumatkan pituus, nuorten valmiudet siirtyä toisen asteen koulutukseen sekä saada tietoa siitä, miten koulu tukee toisen asteen koulutukseen siirtymisessä,

ja miten koulu voisi tukea siinä enemmän. Haastattelut sovittiin tammikuulle 2023. Haastattelut suoritettiin kahtena eri päivänä: puolet haastateltiin ensimmäisenä päivänä ja puolet seuraavana päivänä. Haastattelut suoritettiin haastateltavien koulupäivän aikana koulun oppilaskunnantiloissa. Koulun opettajille ilmoitin, milloin kukakin haastateltava tulee luokseni.

Ennen jokaista haastattelua kertosimme haastateltavien kanssa opinnäytetyön tarkoituksen ja tutkimuskysymykset, sekä sen, miten haastattelu tulee etene- mään ja miten tutkimusaineistoa tullaan käsittelemään prosessin aikana. Jo- kaiselta haastateltavalta pyysin myös allekirjoituksen suostumukseen tutki- mukseen osallistumisesta. Haastattelu aloitettiin kysymällä haastateltavien taustatietoja, ja siitä haastattelut etenivät pitkälti haastattelurungon mukaisesti. Jokaiseen haastatteluun oli varattu aikaa tunnin verran, mutta missään haas- tattelussa aikaa ei kulunut aikaa niin paljon, joten aikataulussa pysyminen on- nistui. Äänitin myös jokaisen haastattelun kahdella puhelimella samanaikai- sesti litterointia varten.

3.5 Aineiston analyysimenetelmä

Hirsjärven ym. (2009, 223–224) ja Seitamaa-Hakkaraisen (s.a.) mukaan kvali- tatiivisessa tutkimuksessa aineistoa analysoidaan ja kerätään pitkin matkaa, eikä vain yhdessä tietyssä vaiheessa. Aineistoa voidaan analysoida monin ta- voin, mutta karkeasti analyysitavat voidaan jäsentään kahteen ryhmään: selit- tämiseen pyrkivään ja ymmärtämiseen pyrkivään. Selittämiseen pyrkivässä lä- hestymistavassa käytetään yleensä tilastollista analyysiä ja päätelmien tekoa, kun taas ymmärtämiseen pyrkivässä lähestymistavassa käytetään yleensä laadullista analyysiä ja päätelmien tekoa. Laadullisen aineistoin tavallisimmat analyysimenetelmät ovat teemoittelu, tyypittely, sisällönerittely, diskurssiana- lyysi ja keskusteluanalyysi. (Hirsjärvi ym. 2009, 224.) Eri analyysitavat kietou- tuvat usein käytännössä toisiinsa, eivätkä välttämättä ole niin selvärajaisia. Erilaisten analyysitapojen runsaus onkin yksi laadullisen aineiston rikkauk- sista. (Eskola & Suoranta 1998, 117.)

Tässä tutkielmassa aineiston analyysimenetelmänä käytin sisällönanalyysiä. Yleisesti laadullisen sisällönanalyysissä keskitytään siihen, mistä aiheista, asi- oista ja teemoista aineisto kertoo (Vuori 2021). Analyysin tarkoituksena on

luoda sanallinen ja selkeä kuvaus ilmiöstä, jota tutkitaan. Sillä pyritään järjestämään aineisto selkeään ja tiiviiseen muotoon kuitenkin kadottamatta sen sisältämää informaatiota. Laadullinen käsittely perustuu loogiseen päättelyyn ja tulkintaan, jossa aineisto aluksi rikotaan osiin, käsitteellistetään ja kootaan uudella tavalla loogiseksi kokonaisuudeksi uudestaan. Sisällönanalyysiä voi pitää yksittäisen metodin lisäksi myös väljänä teoreettisena viitekehystenä, joka voidaan liittää erilaisiin analyysikokonaisuuksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 103, 122.)

Tämän tutkielman analyysissä hyödynnettiin sisällönanalyysin lisäksi teemoittelua, jota voidaankin pitää yhtenä sisällönanalyysin muotona (Juhila 2021b). Teemoittelun ideana puolestaan on, että aineistosta havaitaan tutkimusongelman kannalta olennaiset aiheet eli teemat, ja näin on mahdollista vertailla valittujen teemojen ilmenemistä ja esiintymistä aineistossa. (Juhila 2021b; Eskola & Suoranta 1998, 126.) Teemoittelussa on siis kyse laadullisen aineiston ryhmittelystä ja pilkkomisesta erilaisten aihepiirien mukaan (Tuomi & Sarajärvi 2018, 105). Teemoittelun apuna käyttäminen tuntui tässä tutkimuksessa luontevalta, sillä jo haastatteluvaiheessa tietyt teemat nousivat esiin. Aineiston teemoittelu, ja samankaltaisuuksien ja eriäväisyyksien etsiminen litteroidusta tekstistä oli melko sujuvaa, sillä haastatteluissa käytetyt kysymykset olivat kaikille haastateltaville samoja.

Tutkimusaineiston keräämisen jälkeen aineisto pitää muuttaa sellaiseen muotoon, jossa sitä voidaan tutkia. Haastatteluaineiston muuttaminen tekstimuotoon helpottaa aineiston järjestelmällistä läpikäyntiä, ryhmittelyä ja luokittelua. (Vilka 2015, 137.) Haastatteluiden jälkeen siirsin nauhoitetut haastattelutiedostot puhelimesta tietokoneelle ja kirjoitin ne tekstimuotoon, eli litteroin ne käyttäen apuna Wordia. Pyrin litteroimaan tekstit mahdollisimman nopeasti haastatteluiden jälkeen, ja kaikki haastattelut sain litteroitua noin kahden viikon sisään työstämällä niitä satunnaisesti eri päivinä. Litteroin jokaisen haastattelun sanasta sanaan jättäen ylimääräiset äännähdykset pois. Litteroinnin jälkeen tulostin jokaisen haastattelun paperille, jotta pystyin tarkastelemaan aineistoa paperilliselta versiolta tietokoneen näytön sijaan. Luin aineistoa läpi useaan kertaan, ja etsin aineistoista samankaltaisuuksia kuten myös eriäväisyyksiä, joiden avulla muodostin alaluokkien kautta suurimmat teemat. Teemat, joiden sisälle haastattelujen kautta saatu aineisto voitiin sijoittaa, olivat

nuorten valmiudet koulutusvalinnan tekemiseen, nuorten valmiudet muuttaa toiselle paikkakunnalle, nuorten valmiudet aloittaa toisen asteen koulutus ja peruskoulu valmiuksien tukijana.

4 TULOKSET

4.1 Nuorten valmiudet koulutusvalinnan tekemiseen

Haastateltavista jokaisella oli jo valittuna koulutus, johon hakea kevään 2023 yhteishaussa. Haastateltavista puolet ovat hakemassa lukioon ja puolet ammattikouluun. Lukioon hakevista enemmistö ovat tyttöjä, kun taas ammattikouluun hakevista enemmistö poikia. Haastateltavien hakukohteet sijaitsevat joko Lahdessa, Mikkelissä tai Mäntyharjussa. Haastateltavista kaksi aikoi hakea Lahteen, kaksi Mikkeliin ja kaksi Mäntyharjuun.

Lukioon hakevista kaksi ovat hakemassa Mäntyharjun lukioon, joka on Pertunmaata lähimpänä sijaitseva lukio. Mäntyharjun lukioon hakevilla nuorilla syitä hakemiselle ovat mm. se, ettei heidän tarvitse vielä muuttaa pois vanhempiensa luota, ja se, että Mäntyharjun suunnalta on jo entuudestaan tuttuja ihmisiä tai omasta lähipiiristä on käyty samaista lukiota.

H2: No siis mä en haluis muuttaa pois kotoo viellä. – – Ja sitte no mä tunnen sieltä jo porukkaa ja se on semmonen pieni mut iso, et siel saa helposti apuu sit jos tarvii jossai.

H5: Perhe, ja mun ei tarvi muuttaa ja kaikki muutki menee sinne. – – Tai mun perheenjäsenet ja jotkut kaverit nii aika helppo ja selkee.

Lukioon hakevista vain yksi hakee lukioon johonkin muulle paikkakunnalle kuin lähimpään sijaitsevaan lukioon. Syitä kauemmaksi hakemiselle ovat pois muuttaminen Pertunmaalta sekä uusien kavereiden hankkiminen.

H1: No et pääsee muuttaa ja sit saa niiku uusii kavereita, ja sitte se on kuiteki vaik Lahtiki, ni se on aika lähellä sillee, et pääsee niiku nopeesti vaik kotii niiku.

Ammattikouluun hakevilla nuorilla syiksi ammattikouluun hakemiselle nousi koulutusalan kiinnostavuus ja se, mitä tulevaisuudessa haluaisi tehdä työkseen. Osalla valintaan vaikuttaa myös se, että entuudestaan on jo jotain kosketusta kyseiseen koulutusalaan.

H3: Tosi paljon mun taidot ja semmonen, ku mä haluisin mun niiku työelämältä silleen et se ois oikeesti semmosta mitä mä tykkään tehdä, ja mä oon niiku miettiny pitkä, että mitä mä tykkään tehdä ja missä mä oon oikeesti iha hyvä.

H4: No omat mielipiteet.

H6: No varmaa just mielenkiinto siihen, että tekee työksee semmosta. – – Ja sit on lähes kaikki kaverit (tekee sitä) nii ne on käyny (kyseisen koulutusalan).

Haastateltavista vain yksi kokee tällä hetkellä koulutusvalinnan tekemisen stressaavaksi. Yksi haastateltavista koki alussa koulutusvalinnan tekemisen stressaavaksi, mutta myöhemmin stressi on väistynyt. Muut haastateltavat eivät ole kokeneet koulutusvalinnan tekemistä stressaavaksi, vaan enemmänkin helpoksi ja sujuvaksi.

H3: Aika pitkä tai silleen. Siis helpottaa tosi paljon se, jos tietää, mitä nuorempana tietää, että mitä oikeesti niiku halua ja sillee rupeet miettimää ajoissa nii se helpottaa. Ja onhan se vähän stressaavaa, ku se tuntuu et nyt sit niiku pitää miettiä se mitä sä haluisit vaikka se ei meekkää lukkaa se valinta.

H2: No siis aika stressaavalta alkuu ainaki. – – Ku ei ollu mitää hajuu, mut sitte ku se rupes niiku selkenemää, että et se vaikuttaa niiku kaikista kivoimmalta nii sit se on ollu sillee ihan sillee niiku, ei oo enää stressannu.

Haastateltavista puolet ovat sitä mieltä, että koulutukseen hakeminen ei ole kaikille nuorille yhdenvertaista, kun taas puolet ovat sitä mieltä, että on. Epätasa-arvoisuus nousee esiin nuorten mielestä pitkissä välimatkoissa ja siitä johtuvasta mahdollisesta pakkomuuttamisesta.

H6: Koska ne, jotka asuu esim. kaupungissa, nii ne voi jäädä porukoitten luokse asumaan, mut sitte jos on huonompivaranen perhe, nii se ei välttämättä voi täältä maalta muuttaa omillee. Ja sit se joutuu käydä täältä Pertunmaalta koulua ja täällä kulkee vaan yks bussi aamusin Mikkeliin, se lähtee tosi aikasee, et sit ku

tääl ei oo sitä julkista liikennettä melkee ollenkaa. – – Kyl se on kaupungissa asuville paljon helpompi.

H3: – – Se on aika vaikee ku asuu näin niiku syrjällä nii sit pitää mieltii se, et miten pitkä matka siit on kotii ja onks sulla niiku läheisiä asuuko siinä, et mun mielest pitää olla semmonen tukiverkosto, jos sä mietit, että mihin sä sit lähet et siel on ees pari tuttua ihmistä. – – Nii sitte onhan se vähän vaikee, jos sulla asuu tosi tosi paljon tälleen just syrjällä nii sit pitää vähän mieltiä, et miten kauas sä uskallat lähtee.

H2: – – Jos niiku vaik mä haluisin mennä jonnekin, nii sit se vaatis sen, et mä muutan tai niiku ylipäätää, ku sä nyt joudut muuttaa täältä, jos sä haluat johokki ammattii, tai niiku ammatillisee. – – Tai johonki isompaa lukioo, nii sit seki pitäs muuttaa.

Ne nuoret, jotka kokevat kouluun hakemisen olevan tasavertaista ympäri Suomea uskovat, että jokaisella on mahdollisuus hakea sellaiseen koulutukseen kuin haluaa riippumatta asuinpaikasta. Nämä nuoret eivät pidä uudelle paikkakunnalle muuttamista epäoikeudenmukaisena verrattuna niihin nuoriin, jotka voivat käydä koulua kotipaikkakunnalta käsin.

4.2 Nuorten valmiudet muuttaa toiselle paikkakunnalle

Kolmella haastateltavalla on ajatuksena muuttaa tulevalle opiskelupaikkakunnalle yksin heti opintojen alkaessa. Mäntyharjun lukioon hakevilla nuorilla ajatuksena on asua toisen asteen opintojen ajan vielä vanhempiensa luona Pertunmaalla. Vain yksi haastateltavista aikoo käydä Mikkelissä sijaitsevaa ammattikoulua Pertunmaalta käsin ainakin aluksi, jonka jälkeen ajatuksena olisi muuttaa asuntolaan. Muuttoa yksin suunnitelleet nuoret ovat aikeissa muuttaa opiskelupaikkakunnalle vuokra-asuntoon, mahdollisesti yksiöön.

Haastateltavien tämän hetken koulumatkan pituus peruskouluun jakautuu yhden kilometrin ja kymmenen kilometrin välille. Suurimmalla osalla vastaajista koulumatkan pituus on noin kymmenen kilometriä, ja koulumatka taittuu bussilla. Vain kahdella haastateltavalla matkaa on noin kilometri, jonka he yleensä taittavat kävellen tai pyörällä. Nämä koulumatkojen pituudet tulevat muuttamaan kaikilla siirtyessä toisen asteen koulutukseen; Pertunmaalle jäävillä nuorilla koulumatka pitenee ja Pertunmaalta pois muuttavilla lyhenee. Ne nuoret, joiden matkat tulevat pitenemään, tiedostavat sen, miten matkojen piteneminen tulee vaikuttamaan omaan arkeen.

H2: Mä oon varmaa väsyneempi ja sitte, että ei jää aikaa ihan nii paljoo tehä oikee mitää muuta ku vaa koulujuttuja.

H4: No aikasemmin pitää herätä.

H5: No enemmän aikaa vaan menee.

Yksin muuttavilla nuorilla on ajatuksena hankkia asunto mahdollisimman läheltä tulevaa oppilaitosta. Toiveissa on, että koulun ja asunnon välinen etäisyys olisi sellainen, että koulumatka olisi mahdollista taittaa kävellen tai pyörällä.

H3: – – Just juteltii äitin kanssa siitä, että pitäis niiku kattoo sitä asuntoo mahdollisimman läheltä sitä koulua. – – Mä en oikee tykkää kulkee julkisilla tai tälle, enkä mä haluis tiiäks ajaa mopolla niiku siel tai mitää, nii sit mun mielest ois kivempi, jos on lyhyt matka, nii sit se on helppo.

H6: – – Mä yritän ainaki löytää kämpän mahdollisimman läheltä koulua et mä pääsen kävellen tai pyörällä, koska mulla ei oo vielä autokorttia ole.

Vaikka puolet haastateltavista ovat aikeissa muuttaa toiselle paikkakunnalle toisen asteen koulutuksen takia, kaikki haastateltavat ei kuitenkaan koe olevansa valmiita vielä muuttamaan pois vanhempiensa luota. Kahdesta Mäntyhärjun lukioon hakevasta nuorista toinen kokee, ettei olisi vielä valmis muuttamaan omilleen. Toinen kokee, että hän olisi valmis muuttamaan, mutta pitää kuitenkin kotiin jäämisen helppona vaihtoehtona.

H2: – – No mä haluisin asuu jo yksin sillee, mut sit koska mä koen, et mä en niiku oo sillee valmis maksamaa mitää tai miettimää, että sillee.

H5: Kyl mä uskon, et mä oisin ollu valmis muuttaamaan, että niin. Mä vaa jäin kotiin nytte, ku se on aika helppo.

Kolmas Pertunmaalle jäävä nuori kokee muuttamisen ajankohtaiseksi sitten, kun se hänen mielestään tuntuu hyvältä, eikä ole määritellyt sille ajankohtaa.

4.3 Nuorten valmiudet aloittaa toisen asteen koulutus

Haastateltavilla on monenlaisia odotuksia ja mielikuvia toiseen asteen koulutukseen siirtymisestä, kuten esimerkiksi itsenäistyminen, omilleen muuttaminen, uuden oppiminen, uusi ympäristö ja uudet ihmissuhteet.

H3: Mun mielestä on kiva, että saa nähdä uusia kasvoja ja tehdä uusia suhteita ja sellasta. Ja just se itsenäistyminen on ehkä myös positiivinen asia jossain kohissa.

H1: No just uusia kavereita ja sit se opiskeleminen on kuitenkin erilaista. Ja sitte niiku just uutta ympäristöä ja sillee.

H2: No pääsee pois täältä koulusta ja näitten kaikkien ihmisten luolta, ketkä on hirveen negatiivisia. – – Ja sitten no just niiku pääsee sillee, sillee itsenäistymään varmaa enemmän tai sillee nii, et pitää ottaa enemmän ite vastuuta kaikesta opiskelusta.

H4: – – Saa niiku enemmän oppimista.

H5: No kai sit lähempänä vaan aikuista ja lähempänä niinku sitä työelämää ja normaalia elämää periaattees.

H6: No just varmaa se, kun pääsee muuttaa omillee. – – Ja sit se, et pääsee pois täältä pieneltä paikkakunnalta. Sillee ajatellu vähän, et niin ku elämä vast alkaa sit sillee kunnolla.

Haastateltavilla on myös mielikuvia siitä, miten heidän arkensa tulee muuttumaan siirtyessään toisen asteen koulutukseen. Vastauksissa nousee esiin ajankäyttö, opiskeluiden rankkuus ja vastuunottaminen. Kaikkien haastateltavien, paitsi yhden mielikuvissa nousee esiin mahdollinen yksinäisyys toisen asteen opintojen aloittamisessa.

H1: No tuleehan siitä varmaa vähän niin ku aluks ainakin vähän yksinäisempää, just ku pitää asuu yksin.

H2: No siis mun niin ku sillee kaikki ainaki tutuimmat ihmiset lähtee mun ympäriltä pois. – – Emmä tiää, tuleeko vähän tylsempää, jos ei oo aikaa enää millekkää muulle.

H3: Tuntuu ehkä, että tulee vähän yksinäisyyttä ja sellasta ehk vähän pelokkuutta kummiskii, koska sit pitäis niiku itsenäistyä aika paljon sillee, vaikka sitä nyt on tehny tässä. Mutta toisaalta mä myös ootan sitä, että vähän helpottais silleen, kun saa valita ne ihmiset siellä. – – Ja sit sun pitää miettiä kummiskii kotona sun kaikki menot ja sit sun opiskeluaika ja nukkumaamenot ja kaikki tälläset, miten sä pidät yllä eri suhteita ja sellast.

H5: No varmaa ku tosi paljon kavereita täst muuttaa muualle, niin ehkä vähän yksinäistä ehkä.

H6: No kyl se varmaa vähän sillee ikävää on, että ei ne porukat siin, et voi mennä vaa juttelee. Tietty ku kaverit jää tänne, ei oikee sillee osaa enää elää ilman niitä.

Yksinäisyyden lisäksi haastateltavat ajattelevat, että toiseen asteen kouluun siirtymisessä voi tulla vastaan myös muita erilaisia haasteita. Vastauksien perusteella suurimmiksi haasteiksi nousee opiskeluiden sujuminen, motivaatio ja oma jaksaminen sekä uusiin ihmisiin tutustuminen ja uusien kavereiden saaminen. Haastateltavista viisi ajattelee, että haasteita voi tulla vastaan opiskeluiden, motivaation ja oman jaksamisen kanssa.

H1: No se ku kaikki lukiossa ei ole kauheasti niinku tukiopetusmahdollisuuksii sillee, nii sit jos ei vaikka osaa jotain ruotsii tai matikka menee vähän huonommin niin sit et niinku pääseeks vaikka kursseista läpi tai muuta.

H2: Mä veikkaan, että ainaki englannissa mul tulee olee tosi paljon haasteita, ja sitte varmaa muutenki siin, että mä saan itteni esim. lukemaa kokeisii just niitten päivien jälkee, ku ne on nii pitkiä.

H3: – – Semmonen, että niiku onko musta siihen niiku alalle ja sillee, että jaksanko mä sen vai rupeeko mua uuvuttamaan liikaa tai jotain.

H5: Opiskelun määrä, ja jos ei vaik opi tai sit jotain ongelmia just näihin.

H6: – – Ehk se, et miten motivoitunu on ite lähtee sinne kouluu, et kukaa ei oo siel potkimassa mua sinne.

Huoli uusien kavereiden saamisesta ja uusiin ihmisiin tutustumista nousee esiin kaikilla, paitsi kahdella haastateltavalla. Uusien kavereiden saamisessa huolettaa muun muassa se, kuinka helposti uusiin kaveriporukoihin pääsee mukaan ja kuinka omat taidot riittävät uusiin ihmisiin tutustumisessa.

H1: No sit jos ei saakaan kavereita.

H2: Sillee vaikeet mennä sinne uutee, koska tosiaa siel on tietyt kaveriporukat ja sitte pitää yrittää päästä sinne sekaa sillee.

H3: No aina välil pelottaa se, et mä en tuu niiku saamaan mitään kavereita tai sellasta.

H4: – – Uusii ihmisii tutustuminen on sillee aina vähän niiku vaikeeta.

Haastateltavat kuvailevat kuitenkin omia valmiuksiaan lähteä opiskelemaan toisen asteen koulutukseen toiselle paikkakunnalle varsin hyviksi ja kokevat selviävänsä mahdollisista vastaantulevista haasteista. Monen haastateltavan valmiuksia tukee tieto siitä, että apua saa jostain.

H1: No aika hyvät. – – Mun veliki on lukiossa, ja sit se varmaa osaa niiku auttaa silleen niinku jossain vaik aineissa ja muuten.

H2: No kyl mä uskon et mä oon silleen iha sillee ihan hyvin, hyvät valmiudet tai sillee nii. – – Sillee, et ehkä mä pärjään.

H3: Ehkä vähän pienellä avulla tai silleen. Ku mun mielestä mistään ei tarvi selvitä yksin, et sit olis vaikka ees se yks joku, kuka sua tsemppais siinä ja auttais.

H5: No hyvin. En mä niinku nää nyt mitää ongelmaa periaatteessa. – – On kaikki selvinny siitä, nii kyl mä uskon et mäki selviin. – – No kai mä oon valmis, ku en mä tarvi mitään asuntoa mieltä ja ruokaa ja näitä nii aika normaalia tulee olee tää mun elämä tässä.

H6: Kyl mä varmaan aika hyvin selviin. – – Kyl mä koen, et mä oon aika valmis lähtemään. Silleen ihan hyvillä mielin, ehkä vähän jopa ootan sitä. Tietty se voi sit muuttua se mielipide jossai vaiheessa, mut aikalaila sillee tuntuu, et mä oon valmis sillee ottaa vastuuta enemmän ja yrittää sillee omaa elämää.

Jokainen haastateltava tietää, että apua saa tarvittaessa ainakin omilta vanhemmiltaan. Kaikkien haastateltavien vastauksissa nousee ilmi, että vanhemmat ovat olleet kannustavia toisen asteen koulutukseen hakemisen prosessissa. Haastateltavat kokevat myös, että vanhemmilta on saatu tukea, ja että tukea tullaan saamaan myös jatkossa sekä mahdollisissa haasteissa kuten myös taloudellisesti.

H1: – – Just nii ku ruokarahaa saa niiltä ja just niin ku aika hyvää tukea ja silleen.

H2: No mä luulen, et ne tukee aika paljon just jos on vaikeita juttuja ja sillee. – – Just tuo ruokaa tarvittaessa.

H5: Emmä usko, et se muuttuu mitenkää oikee, ku vaan kyselen niiltä asioita ja sit ne antaa mulle vastauksia niihin.

H6: – – Tiiän, et mä aina saan apua porukoilta, jos mä vaan tarviin.

Jokainen haastateltava pitääkin omia vanhempiansa suurimpana tukiverkostona. Jokaisen haastateltavan vastauksessa nousee myös jollain tavalla esiin, että koulutusvalintoja ja niihin liittyviä muutoksia käydään yhdessä läpi vanhempien kanssa.

4.4 Peruskoulu valmiuksien tukijana

Haastateltavat kokevat peruskoulun tuen onnistuneen vaihtelevasti. Haastateltavista viisi mainitsee koulun tueksi lähinnä vain opinto-ohjaajan tuen. Yhden haastateltavan mielestä koulu on tukenut toisen asteen koulutukseen siirtymisessä huonosti, ja yksi haastateltavista kokee koulun tuen yleisesti hyvänä. Loput haastateltavista ei osaa mainita opinto-ohjaajan tuen lisäksi muuta tukea, paitsi kaksi, jotka mainitsee joskus muidenkin opettajien kertovan toisen asteen koulutukseen siirtymiseen liittyviä asioita, kuten koulutusvaihtoehtoja ja muuttamiseen liittyviä asioita.

H1: Mun mielest aika silleen huonosti, et meillä on nyt vasta niinku alkanu semmonen, niinku vaikka just opokeskustelut ja kaikki niin mun mielestä sillee aika huonosti.

H2: No kokeissa on ollu jo esseetehtäviä. – – Ei meit hirveesti niiku, no sit on meil kerrottu paljon niist opinnoista ja sillee, mut ei meil nyt oikee niiku tehtävii oo sillee ku vaa niit esseitä. – – Meiän opo. – – Se on oikeestaa varmaa ainut just, kuka laittaa niit esseitäki sinne.

H3: No opon kanssa on juteltu pitkään silleen, että mitä sä haluisit tulevaisuudelta ja mitä sä haluisit niiku jatko-opiskeluista ja silleen. Ainahan on pohdittu, ja silleen peruskoulussa yleensä niiku käyään. Mun mielest se on kiva, et siihen niiku perehdytää monta tuntia ja silleen, et sit siitä saat ne sen käsityksen niist ihan kaikista valinnoista.

H5: No hoputettu enemmän tekee tehtäviä ja näin, mutta emmä oikee tiiä. – – Opo sit puhuu ku meil on yhteiskuntaoppia, nii siellä puhutaa, ja opossa, ja kyllä jotkut opettajat välille mainitsee jostain jotain muuttojuttuja muilla tunneilla.

H6: Kyllä se on aika hyvin tukenu. – – Ne on sillee tosi paljon yrittäny selittää kaikkii asioita ja kertonu, et miten niiku sit pystyy hommaa sitä samaa apua sinne seuraavan asteen opiskeluihin.

Osa nuorista kuitenkin toivoisi koululta enemmän tietoa esimerkiksi eri koulutusvalinnoista ja yksin asumisesta. Yksi haastateltavista kaipaisi enemmän realistista tietoa opiskeluista, eikä pelkästään positiivista ja kannustavaa mielikuvaa siitä opettajien puolelta. Haastateltavista kolme kaipaisi enemmän tietoa liittyen yksin asumiseen ja taloudellisiin asioihin, kuten esimerkiksi laskujen maksamiseen ja erilaisten tukien hakemiseen. Yksi haastateltava toivoisi, että koulussa käsiteltäisiin enemmän arkisia asioita oppiaineellisten asioiden sijaan. Haastateltavista vain kaksi kuudesta on sitä mieltä, ettei kaipaa koululta muuta tukea kuin mitä he tällä hetkellä jo saa.

H1: No ehk niin ku vähän enemmän silleen kerrottais oikeasti, milaista se opiskelu on, eikä silleen, että tää on tosi kivaa ja helpoo, vaan silleen niinku oikeasti mimmoista se on.

H2: No must tuntuu, että jos seiskalta asti ois esim. kerrottu jotain niiku jos muutais omillee, jotain et miten maksetaa laskut ja miten tehää mitäki, nii voishan se olla, et mä muuttaisin nytteki pois.

H3: Puhua esimerkiksi yksin asumisesta ja silleen sellasesta. Nii, ja niistä tuista ja niistä mitä sä voisit saada ja sillee.

H5: – – Ei oikee puhuta näin paljon näistä, noist raha-asioista ja ruuasta ja asunnoista, niinku noista aika tärkeistä asioista. – – Me opiskellaa aika turhia juttuja, kukaan muista kummiskaa. Oikeastaa vaa vois jotain muuta. – – Elämän vinkkejä. – – Jos täs nyt vaikka ongelmista puhutaan tai jostain, että tavallaa tulee varautuu näihin ja näihin.

Koulua luonnehdittiin pieneksi ja rauhalliseksi, ja sijaitsevan hyvällä paikalla. Kahdessa haastattelussa nousi esiin huoli siitä, että omassa peruskoulussa opetuksen laatu tai opetukseen käytettävät menetelmät eivät välttämättä ole sillä tasolla, mitä nuoret itse toivoisivat heidän jatko-opintojansa ajatellen.

H1: Siis me vast puhuttii matikan tunnilla siitä, että miten niin ku yleensä vaikka kaupungeissa niin ku matikan tunneilla tehdään niin ku koneella niitä, et sitte niin ku lukioo osaa tehdä koneella niitä tehtäviä. Mut sit ku täällä ei ole niin ku varaa siihen, niin siten me ollaan vähän niin ku jäljessä jo kun me mennään lukioon, kun sitten me ei osata käyttää niit sillee.

H3: Mun mielestä täällä on välillä vähän huonoa opetusta. – – Mun mielestä on epäreilua se, miten must tuntuu et Pertunmaa on semmonen, ku täällä ei oo niinku sillee opettajia kunnolla. – – Nii mun mielest Pertunmaa tekee silleen, et ku tänne hakee joku, ni ne vaa ottaa sen kuka eka niiku hakee tänne, iha sama vaikka oisko sillä niiku minkälaista taustaa.

Haastateltavista viisi nostaa jollain tavalla esiin opinto-ohjaajan tärkeyden ja merkityksen toisen asteen koulutukseen siirtymisessä. Kahden haastateltavan mielestä aikaisempi oppilaanohjaus oli heikkoa. Kaksi haastateltavista nostaa esille nykyisen oppilaanohjauksen olevan hyvällä tasolla. Kaksi haastateltavaa ei nostanut esiin entisen eikä nykyisen oppilaanohjauksen onnistuneisuutta.

H1: Joo niinku vaikka kasilla, koska meiän se opo, niin meil oli eri opo silloin, nii se ei niinku oikeastaan kertonut niinku mitään ja me vaan tehtiin siis netissä semmosia jotain niiku käytiin nettisivuilla kattomassa, että millaista siellä on tiitkö jotku opiskelupaikat ja tällee, niin se ei niinku oikeastaan niinku avannu mitään. – – Niin se oli vähän perseestä.

H2: No meil oli seiskan ja kasin iha huono opo, ni sitte seki niiku uravalinnat, ni sit ei se niinku avannu meille niit mitää ni sitte mäki oon ollu aina sillee no ku ei mul nyt oikee oo mitää ammattii, nii sit mä meen lukioo. Mutta nyt ysillä, ei meil oo oikee ollu enää ees aikaa käydä niit sitte niit eri aloja, et ku ne ois pitäny käydä seis-kalla ja kasilla, mut meil se vanha opo nii se ei niiku, se oli nii huono, et me jäätii vähän niinku pois siitä, että ei sit saatu tietää niistä.

H4: No meil on ainakin hyvä opo. – – Se osaa sillee jotenki, se osaa sillee jotenki auttaa sillee oikealla tavalla ja niiku kertoo kaikki, että mitä tulee nii.

H6: No kyl täs ysiluokan aikana, ku se vaihtu, se on niin ku tosi sillee yrittäny auttaa kaikkee ja se on niiku paras mahdollinen opo, mitä vaa voi toivoo.

Peruskoulu tukee nuorten valmiuksia enimmäkseen vain oppilaan ohjauksella, ja suurin osa haastateltavista toivovatkin peruskoululta enemmän tietoa ja tukea liittyen peruskoulun ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheeseen.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

5.1 Tiivistys tutkimustuloksista

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia nuorten valmiuksia lähteä opiskelemaan toisen asteen koulutukseen toiselle paikkakunnalle heidän omien

kokemuksiensa kautta sekä tutkia, miten nuorten peruskoulu tukee toisen asteen koulutukseen siirtymisessä nuorten omasta mielestä. Kaikilla nuorilla oli jo ennen haastatteluita valittuna koulutus, johon he meinasivat hakea kevään 2023 yhteishaussa. Puolet haastateltavista olivat hakemassa lukioon ja puolet ammattikouluun peruskoulun jälkeen. Pertunmaata lähimpään sijaitsevaan lukioon hakevilla nuorilla syitä hakemiselle oli tuttuuden ja turvallisuuden tunne ja se, ettei ole vielä pakko muuttaa pois vanhempien luota. Lahteen lukioon hakevalla nuorella syitä hakemiselle oli Pertunmaalta pois muuttaminen sekä uusien kavereiden hankkiminen. Ammattikouluun hakevilla nuorille valinnan syitä olivat koulutusalan kiinnostavuus sekä omat mielipiteet ja taidot.

Nuorten omien sanojen mukaan jokainen kokee olevansa valmis siirtymään toisen asteen koulutukseen, liittyy siihen uudelle paikkakunnalle muuttaminen tai koulumatkojen piteneminen. Nuoret tiedostivat hyvin sen, miten heidän arkinsa tulee mahdollisesti muuttumaan, ja mitä mahdollisia haasteita eteen saattaa tulla sekä miten näistä haasteista selviytyy. Suurimmaksi huolenaiheeksi toisen asteen koulutukseen siirtymisessä nuoret kokivat sosiaalisiin suhteisiin liittyvät asiat, kuten yksinäisyyden ja uusien kavereiden hankinnan sekä oma jaksaminen ja vastuunotto. Vaikka nämä asiat nousivat suurimmiksi huolenaiheiksi, samalla ne ovat asioita, joita odotettiin tulevaisuudelta. Koulutusvalintojen tekeminen on ollut nuorten mielestä helppoa ja selkeää, lukuun ottamatta kahden haastateltavan kokemaa stressiä alun tietämättömyyden takia. Puolet nuorista kokivat, että toisen asteen koulutuspaikkaan hakeminen on tasavertaista verrattuna nuoriin, jotka asuvat lähempänä keskuksia. Puolet taas kokivat, että toisen asteen koulutuspaikkaan hakeminen ei ole tasavertaista pitkien välimatkojen ja siitä johtuvan mahdollisen pakkomuuton takia.

Nuoret kokivat peruskoulun tuen toisen asteen koulutukseen siirtymisessä hyvin vaihtelevasti. Nuoret kertoivat haastatteluissaan, että koulussa toisen asteen koulutuksen siirtymistä tuetaan esimerkiksi oppilaanohjauksella, kertomalla erilaisista opiskeluvaihtoehdoista sekä kannustamalla tekemään toisen asteen koulutukseen valmisteleviä tehtäviä, kuten esseitä. Joidenkin vastauksien perusteella peruskoulun tuki koettiin huonona tai olemattomana, kun taas joidenkin vastauksien perusteella sen koettiin olevan sopivaa. Kahden nuoren kokemuksista nousi ilmi, että opetuksen taso ja laatu ei vastaa sitä, mitä sen

toivotaan olevan, kun mietitään peruskoulun jälkeisiä opintoja. Neljä haastattelutavaa nosti esiin sen, miten peruskoulun tukea voisi kehittää ja parantaa. Nämä nuoret toivoivat peruskoululta sitä, että tukeminen aloitettaisiin paremmin jo yläasteen alkaessa 7. luokalla. Nuoret halusivat enemmän tietoa koulutusvalinnoista, yksin asumisesta ja taloudellisesta puolesta sekä enemmän realistista tietoa opintoihin liittyen, eikä vain mielekästä ja positiivista mielikuvaa niistä. Nuorten kokemuksista nousi esiin se, että opinto-ohjaajan rooli toisen asteen koulutukseen hakemisessa on suuri. Tämänhetkisen opinto-ohjauksen koettiin auttavan erilaisissa tilanteissa liittyen jatko-opintoihin, toisin kuin edeltävä opinto-ohjaus.

5.2 Johtopäätökset

Nuoret kokevat olevansa valmiita lähtemään opiskelemaan toisen asteen koulutukseen toiselle paikkakunnalle. Haastateltavilla jokaisella on jonkinlaiset mielikuvat siitä, miten heidän arkensa tulee muuttumaan, ja minkälaisia haasteita mahdollisesti toisen asteen koulutukseen siirtymisessä tulee vastaan. Nuorten odotukset ja huolet kulkevat niin ikään käsi kädessä; uusiin ihmisiin tutustumista odotetaan, mutta samalla kannetaan huolta siitä, saako opintojen aikana uusia kavereita. Samalla tavalla myös itsenäisyyttä ja vastuunottamista odotetaan, mutta samalla ollaan huolissaan siitä, miten tulevista arjesta ja opinnoista selviydytään. Koulutusvalintojen tekeminen on tuntunut loppujen lopuksi jokaisen mielestä helpolta, ja jokaisella on mielessä jo jokin opiskelupaikka, mihin hakea. Näiden koulutusvalintojen mukaan nuoret ovat myös tehneet jo mielessään suunnitelmia tulevaisuudelle liittyen asumiseen ja kouluun kulkemiseen sekä luoneet mielikuvia tulevaisuuteen liittyen. Nuoret ovat myös tietoisia siitä, miten haasteista selviää ja mistä apua saa tarvittaessa.

Yksinäisyys nousi esiin yhtenä isoimpana tekijänä puhuttaessa toisen asteen koulutukseen siirtymisestä. Nuoret näkevät uuden opiskelupaikan mahdollisuutena tutustua uusiin ihmisiin ja hankkia uusia kavereita, mutta samalla huoli yksinäisyydestä on läsnä. Syitä yksinäisyydelle esiintyy hieman eri tavalla pois muuttavien ja paikkakunnalle jäävien välillä. Pertunmaalta pois muuttavat nuoret aavistavat kokevansa yksinäisyyttä pois muuttamisen ja yksin asumisen myötä. Nuoret ovat tottuneet tiettyyn ystäväpiiriin sekä asumaan

vanhempiansa luona, ja omilleen muuttaessa asiat tulee muuttumaan. Pertunmaalle jäävillä nuorilla yksinäisyys koostuu taas siitä, että suurin osa vanhasta ja tutusta kaveriporukasta muuttaa pois uusille opiskelupaikkakunnilleen. Yleisesti yksinäisyys huolettaa, jos uudella paikkakunnalla ei saakaan solmittua uusia ja miellyttäviä ihmissuhteita, ja samalla vanhat suhteet heikentyvät tai häviävät kokonaan.

Vanhempien rooli näyttäytyy isona tekijänä nuorten valmiuksissa. Vanhemmat ovat kannustavia ja tukevia, sekä kiinnostuneita nuorten koulutusvalinnoista ja koulutuksesta johtuvista, tulevista elämänmuutoksista. Vanhempien puolelta ei näyttyädy painostamista tai pakottamista, vaan nuoret ovat saaneet tehdä päätöksiä omien mielipiteiden ja kiinnostusten mukaan. Vanhemmat ovat tiivistä mukana nuorten suunnitelmissa, kuten esimerkiksi muuton ja yksin asuminen suunnittelussa. Vanhempia pidetään suurimpana tukiverkostona, ja vanhemmilta tiedetään saavan tukea ja apua tarvittaessa. Haasteista selviytymisessä tärkeimpänä tekijänä nähdään tieto siitä, että apua on saatavilla, ja täksi avuksi vanhemmat osoittautuivat ensimmäiseksi vaihtoehdoksi. Vanhempien luokse asumaan jäävät nuoret haluavat mieluummin asua vielä vanhempiansa luona, kuin muuttaa yksin asumaan. Oli nuoren valinta sitten muuttaminen tai vanhempien luokse asumaan jääminen, nuoret näyttää tietävän, että vanhemmat ovat tukena.

Pertunmaan yhtenäiskoulu on onnistunut ainakin nuorten viimeisenä opiskeluvuonna tukemaan toisen asteen koulutukseen siirtymisessä jollain tasolla. Suurin osa koulun tuesta muodostuu opinto-ohjaajan toiminnasta, kuten yksilöllisestä oppilaanohjauksesta ja oppilaanohjauksen tunteista. Opinto-ohjaaja näyttäytyykin suurimpana tekijänä nuorten valmiuksien tukemisessa yläasteella. Samanlaista tukemista olisi toivottu jo aikaisemmin kuin vasta 9. luokalla. Osa nuorista myös toivoo enemmän tai erilaista tukea peruskoululta. Suurimmat toiveet liittyvät arkisiin asioihin, joita peruskoulussa ei olla käsitelty, kuten yksin asumiseen ja laskujen maksamiseen. Samalla myös toivotaan, että toisen asteen koulutuksessa opiskelemisesta kerrottaisiin realistisemmin ja koulutusvalinnoista monipuolisemmin. Voi siis nähdä, että nuoret ovat tyytyväisiä oppilaanohjaukseen, mutta ei koe peruskoulun tukevan heitä prosessissa muuten toivotulla tavalla. On kuitenkin vaikea arvioida, olisiko nuorten

kokemukset erilaisia liittyen peruskoulun tukeen, mikäli oppilaanohjaus olisi ollut samanlaisella tasolla jo 7.–8. luokalla kuin mitä se tällä hetkellä on.

5.3 Pohdinta

Nuoret ovat tietoisia siitä, minkälaisia haasteita he voivat kohdata siirtyessään toisen asteen koulutukseen. Nuoret nostivat esiin vain niitä haasteita, joista he uskovat selviytyvänsä. Vastaan voi kuitenkin tulla myös sellaisia haasteita, jotka voivat ylittää nuoren senhetkisen kehitysvaiheen kyvyt ja voimavarat. Yleisesti erilaiset elämän siirtymävaiheet ovat riskikohtia esimerkiksi uupumuksen syntymiselle. Siirtymävaiheissa, kuten tässä tapauksessa siirtymä yläasteelta toisen asteen koulutukseen, nuori joutuu kohtaamaan uusia arjen ja sosiaalisten suhteiden hallintaan liittyviä haasteita. (Hämäläinen 2019.)

Nuorten kykyyn tehdä rationaalisia pitkän aikavälin koulutus- ja uravalintoja luotetaan ehkä liikaakin suomalaisessa yhteiskunnassa, mikä saattaa ahdistaa nuoria ja viedä voimia ikäkauteen kuuluvilta kehitystehtäviltä, kuten esimerkiksi oman identiteetin ja vahvuuksien löytämiseltä. Jokainen nuori vastaa erilaisiin haasteisiin oman osaamisen sekä saatavilla olevien resurssien ja tuen avulla. Nuorten tasapainoinen kehitys vaatii turvallista kasvuympäristöä ja riittävästi luotettavia aikuissuhteita, joissa nuoret tulevat nähdyksi ja kuulluksi unohtamatta kehitysvaiheeseen sopivia kehitystehtäviä ja tukea. (Hämäläinen 2019.) Nuorten kokemukset haasteista selviämiseen, suhteesta kasvuympäristöönsä ja vanhempiensa tukeen nostavat esiin sen, että nuoret ovat saaneet tarvittavan tuen yleisesti tasapainoiseen kehitykseen ainakin näillä osaluilla, mikä tukee nuorten pärjäämistä siirtyessä toisen asteen koulutukseen.

Nuorten huoli yksinäisyydestä ja uusien sosiaalisten suhteiden solmimisessa on keskeinen huomio nuorten valmiuksissa siirtymisessä toisen asteen koulutukseen. Yksinäisyys on yksi keskeisimmistä tekijöistä, mikä heikentää nuorten hyvinvointia. Toisen asteen koulutuksen alussa ystävyysuhteiden muodostaminen ovat opintojen jatkumisen kannalta tärkeimpiä elementtejä. Vahvat ystävyysuhteet puolestaan voi ehkäistä kokemuksia yksinäisyydestä sekä lisätä opiskelijoiden myönteistä suhtautumista koulunkäyntiä kohtaan. (Häp-

päri & Pulkkinen 2020, 25.) Ei ole kuitenkaan suuri ihme, että nuoret ovat huolissaan mahdollisesta yksinäisyydestä, sillä nuorten yksinäisyys ei ole mikään uusi ilmiö (Junttila 2022). Lukiota käyvistä pojista 11 prosenttia kokee itsensä yksinäiseksi ja tytöistä 23 prosenttia. Ammatillista oppilaitosta käyvistä pojista yksinäisyyttä kokee 10 prosenttia ja tytöistä 26 prosenttia. Tytöt kokevat yksinäisyyttä huomattavasti enemmän, kuin pojat. (Helakorpi & Kivimäki 2021, 5.)

Yksinäisyys linkittyy sosiaalisiin suhteisiin. Nuorelle sosiaalisten suhteiden rakentaminen ja ylläpitäminen on monimutkainen haaste. Puhuttaessa elämänhallinnan resursseista, sosiaaliset taidot ovat keskeisessä roolissa. Myös kodin sijainti haja-asutusalueella pitkien etäisyyksien ja huonojen liikenneyhteyksien päässä voi vaikuttaa yksinäisyyteen. (Hämäläinen 2019.) Taitoja, joita tarvitaan vuorovaikutuksen perustaksi ja ystävyyssuhteiden luomiseen ovat yksilön kyky vastaanottaa, tuottaa ja tunnistaa verbaalista ja nonverbaalista viestintää ja taito tarjoutua auttamaan ystävää, joka on avun tarpeessa. Yksilön on vaikea saavuttaa vahvaa sosiaalista toimintakykyä ilman tietoja vuorovaikutussuhteiden lainalaisuuksista ja ilman kykyä ottaa taitoja käyttöön erilaisissa toimintaympäristöissä. Myös tavoitteellinen asenne liittyy sosiaaliseen toimintakykyyn. Toimittaessa sosiaalisesti tavoitteellisesti pyritään toiminnalla johonkin tavoitteeseen. Nuorten kohdalla merkitykselliset tavoitteet liittyvät aikuisuuteen ja ystävyyssuhteiden ylläpitämiseen. (Kannasoja 2013, 200–201.) Lapsuusiässä omaksutut muita ihmisiä huomioon ottavat sosiaaliset taidot ovat aikuisiän hyvän sosiaalisen toimintakyvyn kannalta merkitseviä. Nämä taidot myös edistävät kouluun sopeutumista, mikä puolestaan parantaa motivaatiota koulunkäyntiä kohtaan. (Pulkkinen 2003.)

Puhuttaessa opiskelumotivaatiosta ja sen ylläpitämisestä, perustaitojen, kuten luku- ja laskutaitojen lisäksi tarvitaan muitakin tekijöitä. Digitaalisten taitojen ja datalukutaidon lisäksi tarvitaan kykyä yhdistää ja nähdä asioita uusista näkökulmista. Kognitiivisten taitojen lisäksi opiskelijat tarvitsevat sosioemotionaalisia taitoja, kuten taitoja saavuttaa tavoitteita, työskennellä yhdessä ja säädellä tunteita. Myös opiskelijoiden kyky suunnistaa epävarmuuden erilaisissa konteksteissa, kuten menneessä, tässä hetkessä ja tulevaisuudessa sekä erikoisissa sosiaalisissa yhteisöissä ja digitaalisessa tilassa on tärkeää. Opiskelijoille ei jää tarpeeksi aikaa oppia ja elää tasapainoista elämää, johon kuuluvat koulun lisäksi ystävät ja lepo. Opetuksen sisällön laadun tulisi olla sellaista,

mikä mahdollistaa oppijan oppimisen ilon ja syvällisen ymmärtämisen. (Salmela-Aro s.a.) Peruskoulu ei voi vaikuttaa siihen, minkälaista opetus ja oppiminen tulee olemaan toisen asteen koulutuksessa, mutta se voi vaikuttaa omaan opetukseen ja sen laatuun. Peruskoulun olisi tärkeää huomioida opetuksen laatua sekä digitaalisten taitojen edistämistä, jotta nuorilla olisi parhaat mahdolliset tiedot ja taidot siirtyä toisen asteen koulutukseen.

Sosioemotionaalisten taitojen kehittäminen ei myöskään olisi huono asia ottaa huomioon. Vaikka nuoret eivät suoraan kerro, että he kokevat omat vuorovaikutustaitonsa ja sosiaaliset taitonsa heikkona, huoli uusien ihmissuhteiden solmimisessa ja uusien kavereiden hankkimisessa kuitenkin nostaa esiin nuorten epävarmuutta omista taidoista hankkia uusia kavereita. Sosioemotionaalisten taitojen tukemista koulun puolelta ei nostettu esiin vastauksissa. Nuoret ei välttämättä osaa nähdä, että koulu nimenomaan tukisi sosiaaliemotionaalisia taitoja, mutta huoli uusista ihmissuhteista osoittaa, että näitä taitoja voisi kehittää enemmän. Nuorten sosioemotionaalisten taitojen vahvistaminen peruskoulussa voi olla mahdollisuus tukea oppilaiden hyvinvointia ja motivaatiota, ja se nähdäänkin tehokkaampana tapana kuin negatiivisten seurausten ehkäisy ja korjaaminen. (Huttunen 2022, 36.)

Myös nuorten ystävyssuhteiden ja yhteenkuuluvuuden tunteen tukeminen on tärkeää, sillä sen avulla tuetaan hyvinvointia ja ehkäistään yksinäisyyttä (Häppäri & Pulkkinen 2020, 28). Peruskoulun puolelta sosioemotionaalisten taitojen kehittäminen tulisi ottaa huomioon tavoin, jolla se palvelee pienen paikkakunnan nuorten tarpeita. Pertunmaalla ja sen yhtenäiskoulussa on ihmismäärät ovat vähäisiä, ja nuoret ovat olleet samassa kaveriporukassa ja ympäristössä jo pitkään. Nuorilla ei ole välttämättä tarpeeksi mahdollisuutta esimerkiksi toimia erilaisissa ryhmissä, jotka kehittävät sosiaalisia taitoja. Ryhmätöinnässä ihminen kehittää sosiaalisia taitojaan ja kerryttää sellaisia kokemuksia, jotka ehkäisevät tehokkaasti sosiaalisia ongelmia (Himanka 2022).

Syrjäseudulla asuminen koulutusvalintojen aikaan tarkoittaa nuorille lähestulkoon aina muuttosuunnitelmien tekemistä jonnekin muualle. Yleisesti ajatellaan, että nuoret haluavat muuttaa pois kotikylistään, ja poismuuttaminen on syrjäseuduilla asuville nuorille itsestäänselvyys. Kaikilla nuorilla ei kuitenkaan ole välitöntä halua muuttaa toiselle paikkakunnalle. (Tuuva-Hongisto yms.

2016, 90.) Tässä tutkimuksessa vanhempiensa luokse jäävät nuoret kokevat vanhempien luokse asumaan jäämisen olevan helpompi vaihtoehto, kuin muuttaminen toiselle paikkakunnalle yksin. Vanhempien luokse asumaan jäävät nuoret kokevat, etteivät he joko halua muuttaa tai ei ole vielä valmiita siihen. Toiselle paikkakunnalle muuttavat nuoret kokevat olevansa valmiita muuttamaan yksin.

On siis hyvin yksilöllistä, milloin nuoret kokevat olevansa valmiita muuttamaan omilleen. Nuoret tuntuvan osaavan tehdä ne päätökset liittyen tulevaisuuteen, jotka palvelevat parhaiten heidän tarpeitaan ja kykyjään. Loppujen lopuksi, jokainen haastateltava meinasi hakea koulutukseen, jotka ovat Pertunmaata lähimmissä paikkakunnissa, eli nuoret eivät vielä haaveile kovin kauas muuttamisesta. Peruskoululta toivotaan kuitenkin enemmän tukea arjen taitoihin ja yksin asumiseen, ja peruskoulun olisikin hyvä kiinnittää tähän huomiota.

Oppilaiden, koulun ja yhteiskunnan näkökulmasta oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys. Oppilaanohjauksen toiminta muodostaa jatkumon, joka kestää peruskoulusta perusopetuksen jälkeisiin opintoihin. Oppilaanohjauksen keskeisin tehtävä on tukea oppilaan kasvua ja kehitystä niin, että oppilas pysyy edistämään opiskelunvalmiuksiaan ja sosiaalista kypsymistään, sekä kehittämään tarpeellisia tietoja ja taitoja elämänsuunnittelun kannalta. Erityisen tärkeää ohjaus on koulunkäynnin nivelvaiheissa, kuten esimerkiksi oppilaan siirtyessä peruskoulusta jatko-opintoihin. (Opetushallitus s.a.) Opinto-ohjaajan lisäksi kaikkien koulun opettajien tehtävänä on ohjata oppilasta oppimisen taitojen ja valmiuksien kehittymisessä, ja ennaltaehkäistä opintoihin liittyvien ongelmien syntymistä. Peruskoulun tehtävänä olisi siis antaa valmiuksia opiskella ammatillisessa koulutuksessa kuten myös lukio-opinnoissa. Oppisisälöissä on kuitenkin varsin vähän työelämä tietoutta ja ammatinvalintaa käsitteleviä osuuksia, eikä opetusmenetelmät aina tue taitojen kehittymistä tai ammatillista suuntautumista. (Opetusministeriö 2005, 12–13, 67.)

Tulevasta jatkovalinnasta olisi oppilaan kannalta tärkeää luoda pitkäaikainen prosessi, jossa viimeisen vuoden kuluessa ratkaisut kypsyvät. Toisin sanoen, ohjauksen tulisi olla jakautunut tasaisemmin perusasteen viimeisiin vuosiin, mutta tällä hetkellä ohjaus painottuu vain viimeiseen kouluvuoteen. Perusope-

tuksen viimeisten vuosien oppilaanohjauksella ja erityisesti uranvalinnanohjauksella voidaan vaikuttaa toisen asteen koulutuksen keskeyttämisen vähentämiseen. (Opetusministeriö 2005, 67.) Pertunmaan yhtenäiskoulussa tilanne ei näyttäydy mitenkään poikkeavan. Tilanne voi johtua myös oppilaanohjauksen muuttumisesta, mutta joka tapauksessa koulun tulisi pitää huolta siitä, että yläasteikäisille olisi tarjolla koko yläasteen aikana laadukasta sekä pitkäjänteistä työstämistä tulevaa nivelvaihetta kohtaan. Myös Pertunmaan yhtenäiskoulussa opinto-ohjaajan merkitys on suuri peruskoulun ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheessa oppilaiden kannalta. Oppilaat näyttää tiedostavan sen, mitä puutteita ja mitä onnistumisia opinto-ohjauksessa on yläasteen aikana ollut, ja mitä he olisivat opinto-ohjaukselta kaivannut. Vaikka opinto-ohjaaja onkin Pertunmaalla suurimmassa roolissa toisen asteen koulutukseen siirtymisessä, muidenkin koulun opettajien tulisi tukea tätä prosessia. Tällä hetkellä näyttää, että vastuu on lähestulkoon kokonaan opinto-ohjaajalla.

On mahdollista, että nuoret kokevat olevansa valmiita toisen asteen koulutukseen siirtymisessä sen takia, koska oppivelvollisuus siihen velvoittaa. Toisin sanoen, nuorten on pakko siirtyä peruskoulun jälkeen toisen asteen opintoihin. Nuoret kuitenkin joutuvat punnitsemaan eri vaihtoehtoja, ja tällä tavoin nousee esiin nuorten valmiuksien erilaiset asteet. Jokaiselle nuorella on omat syynsä hakeutua juuri tiettyyn koulutukseen. Osa nuorista jo tietää, mitä he mahdollisesti haluavat tulevaisuudessa tehdä työkseen ja hakeutuvat ammatilliseen koulutukseen. Osa nuorista tietää, että haluaa käydä lukion, ja hakeutuu sen myötä myös lukioon. Osalla kuitenkin tulevaisuuden suunnitelmat ovat vielä kysymysmerkki, ja sen myötä pyrkii valitsemaan sellaisen koulutuspaikan, joka sopii senhetkiseen tilanteeseen parhaiten.

Se, mitä kukakin valitsee, on kiinni nuoren omista valmiuksista. Kuinka valmis on tekemään kauaskantoisia päätöksiä, kuinka valmis on muuttamaan alaikäisenä yksin toiselle paikkakunnalle, kuinka valmis on itsenäistymään ja kuinka valmis on ottamaan itsestään, opinnoistaan ja elämästään vastuuta. Tämän tutkimuksen mukaan toisen asteen koulutukseen siirtyminen voidaan siis nähdä monien tekijöiden summana, joiden mukaan nuoret pyrkivät valitsemaan itselleen sen sopivimman vaihtoehdon. Peruskoulun tehtävänä on tukea nuoren kasvua ja kehitystä niin, että nuorella on kykyjä ja valmiuksia tehdä itselleen merkittäviä päätöksiä.

Aikaisempiin tutkimuksiin viitaten tulokset eivät olleet mitenkään poikkeuksellisia. Usein lukiodien saatavuus on parempi syrjäseuduilla, kuin ammatillisten oppilaitosten ja sama pätee myös Pertunmaahan. Aikaisemmissa tutkimuksissa on todettu myös, että lukion valitseminen koetaan usein helpompana vaihtoehtona, kuin ammatillisen oppilaitoksen valitseminen, sillä tällöin muuttaminen ei ole välttämättä välttämätöntä. Myös tämän tutkielman mukaan lukion valinneet nuoret kokevat lukion olevan helpompi vaihtoehto, sillä koulua voi käydä kotoa käsin ja lähikunnan lukio tuntuu jo entuudestaan tutulta verrattuna kauempina olevien kuntien oppilaitoksiin. Aikaisemmissa tutkimuksissa on noussut esiin myös se, että moni nuorista toivoo saavansa enemmän tietoa ja apua itsenäistymiseen koulussa, mikä nousee esiin myös Pertunmaa 9.-luokkalaisten keskuudessa.

5.4 Tutkimuksen luotettavuuden arviointi

Laadullisella tutkimusmenetelmällä tehty tutkimus on luotettava silloin, kun tutkimuksen tutkimuskohde ja tulkittu materiaali sopivat yhteen, eikä teorianmuodostukseen ole vaikuttaneet satunnaiset tai epäolennaiset tekijät. Loppujen lopuksi laadullisella tutkimusmenetelmällä tehdyssä tutkimuksessa kriteeri luotettavuudelle on tutkija itse ja tutkijan rehellisyys, sillä arvioinnin kohteena ovat tutkijan tutkimuksessaan tekemät teot, valinnat ja ratkaisut. (Vilkka 2015, 196.) Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnista ei ole olemassa yksiselitteisiä ohjeita, ja tutkimusta arvioidaankin kokonaisuutena (Tuomi & Sarajärvi 2018, 163). Tutkijan tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta kohentaa laadullisen tutkimuksen luotettavuutta, ja tarkkuus koskee tutkimuksen jokaista vaihetta. Tämä tarkoittaa sitä, että haastattelututkimuksessa kerrotaan paikoista ja olosuhteista, joissa aineistot kerätään kuten myös haastatteluihin käytetystä ajasta, mahdollisista häiriötekijöistä, virhetulkinnoista haastattelussa ja tutkijan omasta itsearviointista tilanteesta. Vaatimus tarkkuudesta pätee myös tulosten tulkintaan, joka vaatii tutkijalta kykyä punnita vastauksia ja saattaa niitä myös teoreettisen tarkastelun tasolle. Olisi siis kerrottava, millä perusteella tutkija esittää tulkintoja ja mihin hän päätelmänsä perustaa. (Vilkka 2015, 232–233.)

Aineisto ei ollut kooltaan kovin suuri, sillä haastateltavia nuoria oli vain kuusi. Tuloksia ei voi yleistää koskemaan kaikkia Pertunmaan kunnan 9.-luokkalaisten tai muidenkaan sellaisten kuntien 9.-luokkalaisten, joiden on jatkettava toisen asteen koulutukseen toiselle paikkakunnalle. Laadullinen tutkimus onkin luonteeltaan sellainen, että sillä voidaan pikemminkin vain koskettaa enemmän tai vähemmän tutkittavan ilmiön pintaa, eikä sillä voida koskaan saavuttaa ilmiötä kaikessa kokonaisuudessaan ja syvällisyydessään, mikä on hyvä ymmärtää myös tämän tutkielman kohdalla. Perusteellisella tutkimuksella voidaan kuitenkin tavoittaa monipuolista tietoa ja sen avulla lisätä ymmärrystä niin ilmiöön liittyvistä syy-seuraussuhteista kuin ilmiön luonteestakin. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Siinä mielessä pidän tätä tutkielmaa onnistuneena, sillä sen avulla saatiin monipuolista tietoa ja lisää ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä.

On oleellista huomioda, että haastatteluihin osallistuneet nuoret olivat itselleni jo etukäteen jollain tasolla tuttuja kunnan nuorisotoimen puolelta. Jokaiselle Pertunmaan kunnan 9.-luokkalaisten lähetettiin tieto tutkielmasta ja osallistumismahdollisuudesta, mutta vastauksia haastatteluihin osallistumisesta oli kerättävä erikseen kohtaamalla nuoret kasvokkain, sillä viesteihin ei vastattu. Nämä kasvokkain kohtaamiset tapahtuivat joko Pertunmaan nuortentilalla tai koulussa, ja osallistujat olivat enimmäkseen niitä nuoria, kenen kanssa luottamussuhdetta on rakennettu jo etukäteen tai jotka muutenkin keskustelevat aktiivisesti kunnan nuorisotyöntekijän kanssa tutkimuksen ulkopuolella. On siis huomattava, että haastateltavia olisi mahdollisesti voinut olla vaikeampi saada, mikäli haastattelun olisi suorittanut joku ulkopuolinen henkilö, joka ei ole näille nuorille tuttu tai joka toimisi eri roolissa, kuin kunnan nuorisotyöntekijänä. Vaikka tunsinkin jokaisen nuoren jollain tasolla entuudestaan, pyrin kuitenkin keinoin suorittamaan haastattelut ja aineiston analysoinnin mahdollisimman objektiivisesti, ja koenkin tässä onnistuneen.

Pertunmaan kunnan nuorisotoimen työntekijänä toimiminen voi vaikuttaa tiettyiltä osin tämän opinnäytetyön luotettavuuteen, sillä tutkija, jolla ei ole minäkäänlaista yhteyttä Pertunmaan kuntaan voisi mahdollisesti saada tulkintoja aiheesta, jotka poikkeavat omistani. Pyrin kuitenkin koko tutkielman ajan tiedostamaan oman roolini kunnan työntekijänä, ja koen onnistuneeni keskitty-

mään siihen, ettei se vaikuta tulkintojeni tekemiseen. Uskonkin, että opinnäytetyöni on siltä osin luotettava. Jokaisessa tutkielman tekemisen vaiheessa on noudatettu opinnäytetyön eettisiä ohjeita. Aineistoa on kerätty, käsitelty ja käytetty tarkasti ja huolellisesti. Samoin myös tutkielman eri vaiheet on kerrottu ja avattu niin, että tutkielman kulku nousee esille mahdollisimman tarkasti ja hyvin. Olen yrittänyt erottamaan selkeästi oman tulkintani haastatteluaineistosta ja lähdemateriaaleista. Haastatteluiden aikana tarpeen tullen kysyin tarkentavia lisäkysymyksiä haastateltavilta, jotta pystyisin mahdollisimman tarkasti tulkitsemaan heidän sanomisiaan.

5.5 Jatkotutkimusehdotukset ja kehittämisideat

Tämä opinnäytetyö tarjosi Pertunmaan kunnalle ja yhtenäiskoululle täysin uudenlaista tietoa 9.-luokkalaisten kokemuksista heidän valmiuksistaan siirtyä toisen asteen koulutukseen kuten myös koulun tarjoamasta tuesta nuorten silmin. Pertunmaan kunta ei toki ole ainut kunta Suomessa, jossa peruskoulun jälkeen opintoja on jatkettava jollakin toisella paikkakunnalla. Aiheesta olisi saanut toteutettua monipuolisemman ja laajemman tutkimuksen, mihin olisi voinut ottaa mukaan useamman kunnan 9.-luokkalaiset. Valitettavasti tämän opinnäytetyön puitteissa laajemman tutkimuksen toteuttaminen ei kuitenkaan ollut mahdollista.

Kyseistä aihetta voitaisiin tutkia myös koulun henkilökunnan tai jo toisen asteen koulutukseen siirtyneiden nuorien kokemusten kautta, jolloin tietoa kyseisestä ilmiöstä olisi mahdollista saada laajemmin ja monipuolisemmin. Tässä opinnäytetyössä nuorten kokemukset ovat suurilta osin kuitenkin nuorten omia ennusteita tulevaisuudesta. Toisen asteen koulutukseen siirtyneiden nuorten kokemukset antaisivat jo tapahtuneista muutoksista mielenkiintoista näkökulmaa ilmiölle. Tähän tutkimukseen haastateltavia nuoria voisi haastatella myös uudestaan sen jälkeen, kun he ovat jo hetken olleet toisen asteen koulutuksessa, jolloin tämä tutkimus saisi jatkoa.

Tämän opinnäytetyön tulokset tarjoavat myös välineitä Pertunmaan kunnalle toteuttaa erilaisia tukitoimia, jotka auttavat tukemaan nuorten valmiuksia siirtyä toisen asteen koulutukseen. Peruskoulu voisi omassa opetuksessa kiinnittää lisää huomioita juuri niihin yksityiskohtiin, jota nuoret opetukseltaan toivoisivat.

Koulu voisi tehdä varsin hyvin myös yhteistyötä muiden toimijoiden, kuten kunnan nuorisotoimen ja järjestöjen kanssa. Kunnan nuorisotoimi ja muut nuorten parissa toimivat järjestöt voisivat järjestää myös itsenäisesti toimintaa, joka tukisi nuorten valmiuksia. Toiminta voisi esimerkiksi olla erilaista ryhmätoimintaa, joka kestäisi yläasteen ajan. Toiminta voisi nimenomaan liittyä yksin asumiseen, itsenäistymiseen ja muihin tekijöihin, jotka tukevat nuorten valmiuksia ja joista nuoret kokevat jäävänsä paitsi peruskoulun opetuksessa.

LÄHTEET

Aalberg, V. & Siimes, M. A. 2007. Lapsesta aikuiseksi. Nuoren kypsyminen naiseksi tai mieheksi. Helsinki: Nemo.

Custódio, I. 2020. Ensiaskel tulevaisuuteen – 16-vuotiaiden nuorten ajatuksia itsenäisestä asumisesta. Lastensuojelun Keskusliitto. Lastensuojelun Keskusliiton verkkojulkaisu 3/2020. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.lskl.fi/julkaisut/ensiaskel-tulevaisuuteen-16-vuotiaiden-nuorten-ajatuksia-itsenaisesta-asumisesta/> [viitattu 19.10.2022].

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino. E-kirja. Saatavissa: <https://www.ellibslibrary.com/fi/book/978-951-768-035-6> [viitattu 15.3.2023].

Google Maps: ammattikoulu/lukio. 2022. Google. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.google.com/maps/@61.5063531,26.4902327,13.38z> [viitattu 27.3.2023].

Helakorpi, S. & Kivimäki, H. 2021. Lasten ja nuorten hyvinvointi – Kouluterveyskysely 2021: Iso osa lapsista ja nuorista on tyytyväisiä elämäänsä – yksinäisyyden tunne on yleistynyt. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Tilastoraportti 30/2021. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021091446139> [viitattu 12.3.2023].

Himanka, N. 2022. Nuoren sosiaaliset taidot vahvistuvat ryhmässä! Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry. Blogi. Päivitetty 25.11.2022. Saatavissa: <https://www.intory.fi/ajankohtaista/uutiset/nuoren-sosiaaliset-taidot-vahvistuvat-ryhmassa/> [viitattu 12.3.2023].

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakuri.finna.fi/Record/kaakkuri.218629> [viitattu 19.10.2022].

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 19. painos. Helsinki: Tammi.

Huttunen, I. 2022. Sosioemotionaalisten taitojen profiilit ja kouluinto peruskoulun 8-luokkalaisilla oppilailla koronapandemian aikana. Helsingin yliopisto. Kasvatustieteiden maisteriohjelma. Pro gradu -tutkielma. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:hulib-202207053183> [viitattu 12.3.2023].

Hyvärinen, M., Suoninen, E. & Vuori, J. 2021. Haastattelut. Teoksessa Vuori, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-aineistot/haastattelut/> [viitattu 20.10.2022].

Hämäläinen, T. 2019. Juurianalyysi: Nuorten elämänhallinta ja mielenterveys. Sitra. WWW-dokumentti. Päivitetty 29.9.2019. Saatavissa: <https://www.sitra.fi/julkaisut/juurisyyanalyysi-nuorten-elamanhallinta-ja-mielenterveys/#haasteiden-ja-voimavarojen-tasapaino> [viitattu 12.3.2023].

Häppäri, S. & Pulkkinen, S. 2020. Yksinäisyys ja heikko emotionaalinen kiinnittyminen toisen asteen koulutuksen keskeyttämisriskiä ennakoivina tekijöinä. Jyväskylän yliopisto. Psykologian laitos. Pro gradu -tutkielma. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ju-202006184268> [viitattu 12.3.2023].

Jokinen, A. 2021. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat. Teoksessa Vuori, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/> [viitattu 20.10.2022].

Juhila, K. 2021a. Laadullinen tutkimus ja teoria. Teoksessa Vuori, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullinen-tutkimus-ja-teoria/> [viitattu 15.3.2023].

Juhila, K. 2021b. Teemoittelu. Teoksessa Vuori, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/teemoittelu/> [viitattu 15.3.2023].

Junttila, N. 2022. Lasten ja nuorten yksinäisyys on lisääntynyt jo pitkään – pandemia on heikentänyt tilannetta entisestään. MustRead. WWW-dokumentti. Päivitetty 13.1.2022. Saatavissa: <https://www.mustread.fi/artikkelit/lasten-ja-nuorten-yksinaisyys-on-lisaantynyt-jo-pitkaan-pandemia-on-heikentanyt-tilannetta-entisestaan/> [viitattu 12.3.2023].

Kallistahti, K. & Mahon, M. 2022. Nuorisotyön merkityksellisyys toisen asteen nivelvaihtelyssä – arviointityökalu oman työn kehittämiseen koulu- ja oppilaitosnuorisotyössä. Laurea-ammattikorkeakoulu. Sosionomi YAMK. Opinnäyte-työ. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202204255842> [viitattu 19.10.2022].

Kannasoja, S. 2013. Nuorten sosiaalinen toimintakyky. Jyväskylän yliopisto. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Väitöskirja. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 484. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-5459-8> [viitattu 12.3.2023].

Kivelä, S. & Ahola, S. 2007. Elämää nivelvaiheissa. Nuorten syrjäytyminen ja sen ehkäisy. VaSkooli-projektin loppuraportti. Turun yliopisto. Koulutussosiologian tutkimuskeskus, Ruse. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.koulutustakuu.fi/tuotetori/wp-content/uploads/sites/3/2016/03/elamaa_nivelvaiheissa.pdf [viitattu 19.10.2022].

Kuuskeri, H. 2012. "Seikkailumatka omaan itseeni". Elämänhallintaa toiminnallisilla keinoin. Tampereen ammattikorkeakoulu. Ammatillinen opettajakorkeakoulu. Kehittämishanke. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2012121118967> [viitattu 19.10.2022].

Lähdesmäki, T., Hurme, P., Koskimaa, R., Mikkola, L., Himberg, T. 2021. Menetelmäpolkuja humanisteille. Jyväskylän yliopisto, humanistinen tiedekunta:

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus> [viitattu 15.3.2023].

Nurmi, J. 1995. Nuoruusiän kehitys: etsintää, valintoja ja noidankehiä. Teoksessa Lyytinen, P., Korhonen, M. & Lyytinen, H (toim.) Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan. Helsinki: WSOY, 256–274.

Oinas, S. 2017. Mutkia matkalla. Nuorten elämänselitys ja siirtymät palveluiden viitoittamalla polulla. Lapin yliopisto. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Pro gradu -tutkielma. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:ula-201705091165> [viitattu 19.10.2022].

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2021. Hei 9.-luokkalainen ja huoltaja! Opetus- ja kulttuuriministeriö julkaisuja 2/2021. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162873/OKM_oppivelvollisuus.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 19.10.2022].

Opetusministeriö. 2005. Perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheen kehittämistyöryhmän muistio. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005:33. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:952-485-033-8> [viitattu 19.10.2022].

Opetushallitus s.a. Oppilaanohjaus perusopetuksessa. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/oppilaanohjaus-perusopetuksessa> [viitattu 12.3.2023].

Oppivelvollisuuslaki 30.12.2020/1214.

Penttinen, P. 2018. Kasvu ympäristö ja sosiaalinen tausta Itä-Suomen nuorten toisen asteen koulutusvalinnoissa. Teoksessa Komonen, K. & Ronkainen J. (toim.) Punaisen langan virkkausta – näkökulmia nuorisotyön koulutukseen, tutkimukseen ja kehittämistyöhön. XAMK kehittää 46. Mikkeli: Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu, 141–158. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-344-094-4> [viitattu 19.10.2022].

Pertunmaan kunta. s.a. Pertunmaa info. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.pertunmaa.fi/pertunmaa-info> [viitattu 5.12.2022].

Pulkinen, L. 2003. Lapsuusiän kasvatusilmapiiri ja aikuisiän sosiaalinen toimintakyky. *Aikakauskirja Duodecim* 19, 1801–1803. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.duodecimlehti.fi/xmedia/duo/duo93802.pdf> [viitattu 12.3.2023].

Pulkinen, L., Kinnunen, U., Kokkonen, M. & Rönkä, A. 1996. Lapsesta aikuiseksi. Jyväskylä: Atena.

Raitio, O. 2021. Nuoren itsenäistyminen ja Nuotti-valmennus. Coronaria. Blogi. Päivitetty 8.10.2021. Saatavissa: <https://www.coronaria.fi/asiakkaankuntoutus-ja-terapiapalveluissa/blogi/nuoren-itsenaistyminen-ja-nuotti-valmennus/> [viitattu 19.10.2022].

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. WWW-

dokumentti. Saatavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L1.html> [viitattu 23.3.2023].

Salmela-Aro, K. s.a. Motivaatio ja oppiminen kulkevat käsi kädessä. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://ps-kustannus.fi/lisamateriaalit/motivaatio_ja_oppiminen_esipuhe.pdf [viitattu 12.3.2023].

Seitamaa-Hakkarainen, P. s.a. Kvalitatiivinen sisällönanalyysi – Sisällön analyysin keskeisiä piirteitä. Metodix. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://metodix.fi/2014/05/19/seitamaa-hakkarainen-kvalitatiivinen-sisallon-analyysi/> [viitattu 20.10.2022].

Sinkkonen, J. 2010. Nuoruusikä. Helsinki: WSOY.

Suurpää, L. 2020. Itsenäistymisen ristivetoa nykynuoruudessa. Teoksessa Custódio, I. (toim.) Ensiaskel tulevaisuuteen – 16-vuotiaiden nuorten ajatuksia itsenäisestä asumisesta. Lastensuojelun Keskusliiton verkkojulkaisu 3/2020. Lastensuojelun Keskusliitto, 13. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.lskl.fi/julkaisut/ensiaskel-tulevaisuuteen-16-vuotiaiden-nuorten-ajatuksia-itsenaisesta-asumisesta/> [viitattu 19.10.2022].

Tukea tarvitsevan nuoren nivelvaihe -opas. 2022. Kivijalka – Ground work -hanke. Jyväskylän kaupunki. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://online.fliphtml5.com/enxld/rema/#p=1> [viitattu 19.10.2022].

Tuovi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Tuuva-Hongisto, S. 2018. Kotona, maalla, syrjässä. Syrjäkylänuorten haaveita kotiseudulle jäämisestä. *Nuorisotutkimus* 3/2018, 23–37. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://elektra.helsinki.fi/oa/0780-0886/2018/3/kotonama.pdf> [viitattu 19.10.2022].

Tuuva-Hongisto, S., Pöysä, V. & Armila, P. 2016. Syrjäkylänuoret – unohdetut kuntalaiset? Kunnallisanon kehittämissäätiö. Kunnallisanon kehittämissäätiön tutkimusjulkaisu-sarjan julkaisu nro 99. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://kaks.fi/wp-content/uploads/2016/10/Syrj%C3%A4kylien-nuoret-unohdetut-kuntalaiset.pdf> [viitattu 19.10.2022].

Ympäristöhallitus. 2013. Alaluokkien kuvaukset. WWW-dokumentti. Päivitetty 27.8.2013. Saatavissa: https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Elinymparisto_ja_kaavoitus/Yhdyskuntarakenne/Tietoa_yhdyskuntarakenteesta/Kaupunkimaa-seutu_luokitus/Alueluokkien_kuvaukset [viitattu 5.12.2022].

Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu. 2018. Kartat ja tilastot. Etelä-Savon kaupunki-maaseutu-luokitus. Kuva. Saatavissa: https://www.ymparisto.fi/download/KeskiSuomi_EtelaSavo_PohjoisSavo_PohjoisKarjala_Pohjanmaa_EtelaPohjanmaa_KeskiPohjanmaa_PohjoisPohjanmaa_Kainuu_ja_Lappi/pdf/%7B3694256E-A1C7-4C41-A0FF-A984BECC7CB7%7D/172582 [viitattu 19.10.2022].

Valtioneuvosto. 2020. Oppivelvollisuus laajenee elokuussa 2021 – edellytyksiä nuorten oppimiseen ja hyvinvointiin parannetaan, työllisyysastetta nostetaan. WWW-dokumentti. Päivitetty 15.10.2020. Saatavissa: <https://valtioneuvosto.fi/-/1410845/oppivelvollisuus-laajenee-elokuussa-2021-edellytyksia-nuorten-oppimiseen-ja-hyvinvointiin-parannetaan-tyollisyysastetta-nostetaan> [viitattu 19.10.2022].

Vehkasalo, K. & Armila, P. 2021. Uusiin suuntiin. Nuorten muuttoliike peruskoulun ja toisen asteen opintojen välisessä nivelvaiheessa. Teoksessa Vehkalahti, K., Aapola-Kari, S. & Armila, P. (toim.) Sata nuorta, sata polkua aikuisuuteen. Laadullinen seurantatutkimus Nuoret ajassa. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, sarja: Tiede, 151–174.

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vuori, J. 2021. Laadullinen sisällönanalyysi. Teoksessa Vuori, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietokanto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menestelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallönanalyysi/> [viitattu 15.3.2023].

Haastattelurunko

TAUSTATIEDOT

- Sukupuoli
- Kuvaile omin sanoin nykyistä kotipaikkakuntaasi
- Kuvaile omin sanoin peruskouluasi
- Kuinka pitkä koulumatka sinulla on nykyiseen peruskouluun?

KOULUUN HAKEMINEN

1. Kerro yleisesti koulutukseen hakemisesta
  - Mihin kouluun meinasit hakea?
  - Mitkä asiat ovat vaikuttaneet päätökseen koulutusvalinnasta?
  - Millaista asumismuotoa olet miettinyt (esim. muuttaminen yksin, vanhempien luokse jääminen, asuntola tms.)?
  - Miltä koulutusvalinnan tekeminen on tuntunut?
  - Kuinka pitkä matka suunnilleen valitsemaasi, tulevaan oppilaitokseen on?
  - Miten pidemmät koulumatkat kotipaikkakunnaltasi tulevat vaikuttamaan arkeesi?
  - Minkälainen perheesi rooli tulee olemaan toisen asteen opintoihin siirtymisessä?
  - Koetko, että sinulla on yhtäläiset mahdollisuudet syrjäseudulla asuvana nuorena valita itsellesi mieleinen opiskelupaikka, kuin nuorilla isommissa kaupungeissa? Miksi koet näin?

VALMIUDET

2. Miten arkesi tulee muuttamaan toisen asteen koulutukseen siirtyessä?
3. Mitä positiivista toisen asteen koulutukseen siirtymisessä koet?
4. Mitä negatiivista toisen asteen koulutukseen siirtymisessä koet?
5. Mitä haasteita luulet kohtaavasi toisen asteen koulutukseen siirtymisessä?
6. Miten luulet selviytyväsi näistä vastaan tulevista haasteista?
7. Miten kuvailisit omia valmiuksiasi lähteä opiskelemaan toisen asteen koulutukseen (esim. taloudelliset ja sosiaaliset resurssit)?

KOULUN TUKI

8. Millä tavoin peruskoulu on tukenut peruskoulun ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheessa?
9. Millaista tukea kaipaisit peruskoululta peruskoulun ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheessa?